

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PASTORÁLNÍ A SPIRITUÁLNÍ TEOLOGIE
HUMANITNÍ STUDIA

VOJTĚCH MARTIŠEK

**KRITIKA KONZUMNÍ SPOLEČNOSTI, JAKO
DŮSLEDKU KRIZE ČLOVĚKA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE: THLIC. JAROSLAW PASTUSZAK, TH.D.

OLMOUC, 2012

Svým podpisem zde stvrzuji, že jsem bakalářskou prací na téma, kritika konzumní společnosti, jako důsledku krize člověka, vypracoval samostatně a při její tvorbě jsem použil pouze uvedené prameny a literaturu.

Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že v souvislosti s vytvořením této bakalářské práce jsem neporušil autorská práva třetích osob, zejména jsem nezasáhl nedovoleným způsobem do cizích autorských práv osobnostních a/nebo majetkových a jsem si plně vědom následků porušení ustanovení § 11 a následujících zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, včetně možných trestněprávních důsledků vyplývajících z ustanovení části druhé, hlavy VI. díl 4 Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

V Olomouci dne 11.dubna 2012

.....

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce ThLic. Jaroslawu Pastuszakovi, Th.D. za jeho trpělivost, četné impulsy a jedinečný pohled na svět kolem nás. Ten mě do značné míry ovlivnil a napomohl mi k dovedení své bakalářské práce až k její stávající podobě.

OBSAH

Úvod.....	5
1 Člověk.....	7
1.1 Člověk ve starověku.....	7
1.2 Člověk v křesťanském myšlení.....	9
1.3 Člověk v novověkém myšlení.....	11
2 Konzumní společnost.....	19
2.1 Materialismus a závislost společnosti na nerostných zdrojích	20
2.2 Marketing a reklama	22
2.3 Masmédia.....	24
2.4 Sociální sítě a virtuální vztahy.....	25
2.5 Zábava ve virtuálním světě.....	29
2.6 Skutečný svět	30
3 Futuristická vize současného vývoje	33
3.1 Lidský pokrok	33
3.2 Možné příchodí katastrofy	35
3.2.1 Supervulkány	35
3.2.2 Epidemie	36
3.3 Hroucení společnosti.....	38
3.4 Naděje v lidech samotných	40
Závěr	43
Bibliografie	45
Citovaná literatura.....	45
Studovaná literatura	46
Internetové zdroje	47
Ostatní zdroje.....	47
Abstrakt.....	48
Abstract.....	49

ÚVOD

Na úvod bych chtěl upřesnit, že tato práce zabývající se společností a člověkem, se zaměřuje pouze na podobu společnosti západoevropské civilizace a na člověka vyvíjejícího se v tomto modulu a systému hodnot, které se utvářejí po staletí a jsou závislé jak na naší minulosti a našem stylu života, tak na kultuře a samozřejmě také na křesťanství, které v našich dějinách hraje neodmyslitelnou úlohu. Závěry, které z ní plynou tak nelze doslova uplatnit na žádnou z východních, či jiných společností, jež jsou řízeny odlišnými zákonitostmi, formovány na základě jiných náboženství a tvoří tak naprosto odlišnou civilizaci s poněkud odlišným systémem hodnot.

V dnešní době se již nemůžeme ubránit pocitům vlastní nesvobody a nemohoucnosti změnit skutečnost v níž žijeme, a to i přes to, že s ní mnohdy nejsme příliš spokojeni. Snad každý z nás by nejraději něco změnil, ať už ve svém životě nebo ve společnosti jako takové. Avšak z nějakého nevysvětlitelného důvodu se o to jen málokdo pokusí, a ještě menší množství jedinců uspěje. Proč bychom také vyvíjeli nějaké úsilí, když dle našeho mínění povede k předem prohrané bitvě a navíc, když máme k dispozici tak dokonalou výmluvu v podobě dnešní společnosti a vůbec celé dnešní doby, jež nás obklopuje.

Pryč jsou už veškeré ctnostné hodnoty, za které by stálo bojovat a zbyly nám zde pouze karikatury jakýchkoli hodnot v podobě peněz, moci a dobrého postavení, jež dnešní člověk překvapivě snadno přijal za své a počal jim přizpůsobovat celý svůj život. Zdá se, jakoby se člověk někdy v minulosti začal rozpadat až do dnešní podoby, kdy zůstal stát zcela odcizen okolí, v samotě vlastní existence. Kdy však začal onen pomyslný rozpad člověka, v jakém stavu se člověk a vůbec celá společnost nachází dnes a jak může vypadat naše budoucnost, půjde-li naše civilizace stejným tempem „kupředu“?

Těmito a dalšími otázkami se zabývám na následujících stránkách mé bakalářské práce, kterou jsem rozdělil do tří hlavních kapitol. Předně je to kapitola „Člověk“, kde sleduji pojetí člověka napříč dějinami od dob presokratiků, přes křesťanské myslitele a renesanci, až do příchodu novověku a vzniku filosofické antropologie. Po této části následuje kapitola s názvem „Konzumní společnost“, ve které se věnuji dnešní době, hodnotám jež uznává současný člověk, samotě v níž se navzdory dnešním komunikačním možnostem ocitl a také skutečnosti, jak dnešní technologický pokrok

změnil schéma navazování mezilidských vztahů, zda-li je to pro naše dobro, či nikoli. Charakteristika druhé kapitoly je převážně založena na mé vlastní schopnosti analýzy, na mojí zkušenosti a pozorování lidí v mé reálné i virtuální blízkosti. Není tak dílem myslitelů věhlasného jména, nýbrž mým pokusem o zamyšlení se nad současnou situací ve společnosti a mým názorem.

Celou práci uzavírá kapitola s názvem „Futuristická vize současného vývoje“, v níž se snažím poukázat na možná budoucí rizika, která lidstvu hrozí, nikoli nutně od nás samotných, nýbrž také zvenčí a též doslova z útrob naší planety. Následně se pak věnuji otázce, jak by vypadala společnost a samotný člověk, kdybychom se dostali jako lidstvo, na pokraj našeho vyhubení, negativním lidským projevům, které by plynuly z nastalých událostí, nýbrž i pozitivním dopadům, které by zmíněné události měly na lidský duchovní vývoj. V této kapitole se opírám o zkušenost s minulostí a současností, a jako neméně důležitý nástroj mi posloužila má vlastní fantazie.

Otázky po člověku a po celé současné konzumní společnosti, jsou dle mého aktuálnější než kdy dříve, jelikož se nacházíme v době, kdy ještě mohou být učiněny změny v našem hodnotovém systému, a je tak stále ještě možno zabránit dopadům, které náš životní styl nepochybně bude mít na nás samotné a stejně tak na budoucí generace, které se možná podívají do minulosti s otázkou na rtech: „Proč naši předci nic neudělali a žili stále stejně, když jim bylo dáno nespočet znamení, jež by je dovedli na správnou cestu?“

1 ČLOVĚK

Člověka můžeme pojímat jako bytost zapojenou, či spadající do množiny přírody, leč není do ní zapojen jako například zvířata, která mají od narození vrozené mnohé své vlastnosti, instinkty a předpoklady pro život a jeho zachování. To činí člověka jednak velice výjimečným, ale také, do jisté míry, oslabeným. Oslabeným proto, že se všemu musíme nejdříve naučit, a to nejenom co se našeho přežití týče. Avšak takové oslabení je velice dobře vykompenzováno fantazií, která je ostatně, jak řekl A.Einstein, důležitější než vědění, a aby se mohlo k vědění dojít, je člověk také obdařen schopností tázat se.

Člověk je bytost zvědavá, bytost, která se táže po smyslu, po příčině, po podstatě atp. Vždyť jak napsal Aristoteles: „*všichni lidé od přirozenosti touží po vědění*“.¹ Tedy se táží, dotazují se a bádají. A právě takové tázání dalo vzniknout filosofii, která se odedávna zabývala lidským myšlením a mravním jednáním a také postavením člověka v přírodě a v celku bytí. I když veškeré tázání bylo kladeno člověkem, on sám jako celek byl jakoby vyhrazen z centra pozornosti nebo spíše se do něj vůbec po dlouhou dobu nedostal. Neexistovala totiž ještě filosofická antropologie, tak jak jí známe dnes, tedy část filosofie ve které je onou stěžejní otázkou právě člověk. Ale i přes nepřítomnost filosofické antropologie se od počátku filosofického tázání tu a tam objevují antropologické myšlenky, i když nejsou tematicky a metodicky příliš rozvinuty.

1.1 ČLOVĚK VE STAROVĚKU

Již na počátku filosofie, tedy v řeckém myšlení, se objevuje snaha o sebevyjádření, o nějaký sebevýklad člověka, který se snaží pochopit smysl svého bytí. Objevuje se snaha porozumět světu kolem sebe a snaha najít onen základ veškerého jsoucna. Člověk je však v ranném řeckém myšlení chápán spíše jako součást přírody a

---

¹ ARISTOTELÉS., *Metafyzika*. 3. vyd., V nakl. Petr Rezek 2. Praha: Rezek, 2008, s. 33. ISBN 8086027279.

nalezení dokonalosti člověka je tedy stále zaplaveno v původním základu všeho, v arché, jež je v centru pozornosti přírodních filosofů více, než člověk samotný.

Anaxagoras do filosofie vnáší termín *nús* (mysl, duch), což je abstraktní rozumový a všemohoucí princip, který existuje nezávisle na všem ostatním, dalo by se říci pouze pro sebe a s ostatními jsoucny není nijak smíšen. Za tento počín jej Aristoteles, co se presokratiků týče, označuje za střízlivého mezi opilými.² Avšak tím také Anaxagoras zaseje určité sémě, které přes Sókrata, Platóna a Aristotela vyklíčí v řecké chápání člověka, především jako bytost obdařenou rozumem, tedy člověka rozumového. A právě rozumem převyšuje veškeré ostatní bytí. Je to právě ten rozum, který se brzy dočká kritické reflexe v otázkách, zdali jsme jím schopni poznat pravdu? Zda-li není všechno subjektivní a relativní a zdali, slovy Protagora, není člověk mírou všech věcí?³

I přes tyto otázky, které, jak se zdá, vedou přímo k člověku samému, se filosofům nepovedlo přenést se na rovinu čistě antropologickou. Člověk pro ně totiž není člověkem, ale spíše rozumem. A když už by se mělo mluvit o člověku jakožto člověku, tak se mluví „pouze“ o jeho duši. Na tělo se nezapomíná, ale spíše je řecké myšlení uzavřeno v dualismu, člověk duše, kde duše je na prvním místě a tělo až za ní. Přesněji, podle Platóna je hmotné tělo vězením pro duchovní duši.⁴ Vždyť skutečné je pouze to neproměnlivé a nehmotné, ty stálé, věčné a pravdivé ideje, ke kterým duše člověka, podle Platóna, patří.⁵ A tak se duchovní skutečnost člověka jeví jako jediné skutečné bytí. Tělo je naproti duši to, co je jakoby uvízlé ve hmotě, která je zakrytá a neprosvětlená Duchem, tedy nepoznatelná, a tělo jako takové tedy nemůže být chápáno kladně. Duch zde není žádná absolutní „entita“, ale je v řeckém myšlení chápán jako již zmíněný *nús*, rozum.

S Aristotelem a jeho učením o látce a formě přichází mj. snaha o překonání dualismu těla a duše. Když totiž vyřkne, že duše je formou těla, přiřkne mu o něco větší

---

² Srov. STÖRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filosofie*. Vyd 8., V KNA 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 108. Studium (Karmelitánské nakladatelství), sv. 2. ISBN 9788071952060.

³ Srov. CORETH, Emerich. *Co je člověk?: základy filozofické antropologie*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994, s. 22. ISBN 80-7113-098-2.

⁴ Srov. PLATÓN, . *Euthyfrón: Obrana Sókratova ; Kritón ; Faidón ; Kratylos ; Theaitétos ; Sofisté ; Politikos*. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 2003, s. 95. ISBN 80-7298-062-9.

⁵ Srov. Tamtéž, s. 112 - 113.

váhu než Platón se svým hmotným vězením duše. Ale i on spatřuje duchovní podstatu člověka v poznání. Ačkoli nám hmotné tělo, které je oduševnělé, umožňuje smyslové poznání, pořád výrazně převyšuje duše (rozum) nad tělem. Člověk jako celek je pro Aristotela jakýmsi středem mezi extrémy, protože v sobě obsahuje jak hmotnou skutečnost, tělo, tak duchovní princip, duši. Je tedy dle něj jednotícím středem všech stupňů bytí.⁶

Aristotelovo učení mělo veliký vliv na středověké křesťanské myšlení i přes jeho jak by ve středověku řekli, pohanské myšlenky a přes znatelný paradox té skutečnosti, že Aristotelův nehybný hybatel se v žádném případě nedá zaměnit, či připodobnit křesťanskému pojetí Boha jako absolutní a všeobjímající lásky.

1.2 ČLOVĚK V KŘESŤANSKÉM MYŠLENÍ

Židovsko-křesťanská tradice vnesla do chápání člověka nový rozměr tím, že jej ukázala jako imago Dei (obraz Boží). Takové pojetí člověka má svůj počátek ve starozákonní knize Genesis, v níž se píše: „*I řekl Bůh: Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.*“⁷ Člověk je tedy vrcholem stvoření a Božím obrazem. Být obrazem znamená, mít s Bohem něco společného, ale zároveň se od Něj odlišovat.

Člověk má uvnitř sebe Bohem daný Logos, tedy vdechnutého Ducha, může tvořit a může milovat. Ona odlišnost se projevuje v omylnosti člověka a tak potřeby stále zakoušet a učit se dobru. Kdykoli však člověk upadne na své cestě, není Bohem zavržen, nýbrž zvednout a vlídným slovem popohnán do Jeho náruče. Vtělením Ježíše Krista dostalo lidské tělo hodnotu, kterou pro řecké filosofy nemělo. Nebylo již pouhou schránkou, kterou je třeba odhodit a nabylo tak hlubšího smyslu. Smyslu pro jednotu, protože člověk je sice svým tělem přítomen v hmotné skutečnosti, leč jeho duch

---

⁶ Srov. ARISTOTELÉS., *Metafyzika*. 3. vyd., V nakl. Petr Rezek 2. Praha: Rezek, 2008, s. 202. ISBN 8086027279.

⁷ *Písmo svaté Starého a Nového zákona, včetně deuterokanonických knih, podle ekumenického vydání z roku 1985: Písmo svaté Starého a Nového zákona : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad*. 2. katolické vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 6. ISBN 8071130095.

dosahuje nebeské výšky, rozměru duchovního. Tyto principy jsou sloučeny v člověku jako živoucí jednotě. Duše už není chápána primárně jako pouhý rozum, nýbrž jako vůle, skutečnost svobodně stvořená Bohem pro uskutečnění lidské svobody, zodpovědnosti a lásky.⁸

Prvním příkladem takového myšlení je Sv. Augustin (Aurelius Augustinus 354 - 430) pro něhož je nejvyšší schopností lidské duše, svobodná vůle, jež má rozhodující význam pro mravní život a dovršuje se v lásce k Bohu. Pro něj je poznání Boha a láska k němu jediným cílem, hodným úsilí ducha. Avšak není to poznání závislé jenom na intelektu, nýbrž na celém člověku jako poznávající bytosti, a protože je člověk obrazem Božím, má dojít k poznání Boha skrze ponoření se do svého nitra, kde v člověku přebývá vnitřní Pravda, Kristus. Augustin došel k závěru, že poznatky věd jsou již v lidské paměti uloženy a proces učení je tak spíše procesem rozvzpomínání a uspořádávání myšlenek či faktů, které naše paměť již apriori obsahuje. Na základě tohoto závěru se pak negativně staví k tradiční vyučovací metodě, kdy učitel svým žákům sděluje poznatky a ti je jen pasivně přijímají za své.⁹

Sv. Augustin se pokusil o syntézu antického myšlení, především myšlení Platóna, jimž byl do velké míry ovlivněn, a křesťanstvím. Jeho učení se také stalo pro křesťanství bohatým zdrojem vědomostí na celá staletí, až do příchodu Tomáše Akvinského.

Tomáš Akvinský se zabývá problémem vztahu mezi vědou a náboženstvím. Tvrdil, že rozum touží po ověření Boží existence a vytvořil pět důkazů, jimiž tak lze učinit. Kritici proti těmto důkazům namítají, že jsou příliš závislé na Aristotelově fyzice. Tomáš Akvinský se snažil o sjednocení platonismu a aristotelismu, což je patrné již z jeho pohledu na duši, která má dle něj, funkci životního a formujícího principu těla, ale tím se nijak nevyčerpává a je schopna existovat i bez hmotného těla. Tělo a duši nechápe jako dvě oddělené substance, ale jako dva principy sjednocené ve společné podstatě.¹⁰

---

⁸ Srov. CORETH, Emerich. *Co je člověk?: základy filozofické antropologie*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994, s. 25-28. ISBN 80-7113-098-2.

⁹ Srov. HLAVINKA, Pavel. *Dějiny filosofie: jasně a stručně*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008, s. 97-101. ISBN 9788073870157.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 113 - 115.

Člověk je pro Tomáše Akvinského určen primárně rozumem, který předchází vůli a dává člověku poznat dobro. Avšak T. Akvinský také připouští, že i když rozum pomáhá člověku v poznání světa a filosofie a pomáhá mu tak vlastně přiblížit se Bohu, tak pouze víra vede k poznání vyššímu, tedy k poznání pravd zjevených, pravd Božských. Je zde tedy patrná jistá harmonie víry a rozumu, která připouští užitečnost a svobodu rozumového poznání do té míry, pokud neodporuje víře.¹¹

1.3 ČLOVĚK V NOVOVĚKÉM MYŠLENÍ

Po celý starověk se filosofové a myslitelé ubírali cestou objektivního vnímání světa kolem, objektivního myšlení a metafyzického poznání, které vychází z poznání obecných pojmů. Ty byly nadřazeny nad smysly vnímatelné, uchopitelné a prostorově i časově určité konkrétum. Avšak potom přichází René Descartes a centrum pozornosti se přenáší od objektu na subjekt. Již se tedy nebude jednat o to, co poznávám, ale o to, jak poznávám.

R. Descartes uvede veškeré jsoouco v pochybnost. O ničem ve světě tedy nemáme žádnou jistotu ani bezpečné poznání. Smysly nás můžou klamat a nelze tak zaručit ani existence okolních věcí a celého světa. Existence věcí mimo nás je díky zpochybnění smyslového poznání, nedokazatelná. Není zde žádný způsob jak prokázat, že se nám všechno kolem pouze nezdá a není to tedy pouhá iluze. Takto byl Descartes v prázdnotě své skepse, kde za všech okolností je vše jen klam a nic nelze dokázat, nic není pravdivé ani poznatelné. Avšak i v takové skepsi svítla jiskřička naděje, když Descartes v moři nejistoty narazil na zřetelné, jasné a nezpochybnitelné poznání, v okamžiku uvědomění si zřetelné skutečnosti, že v celém onom pomyslném klamu platí slovo „jsem“. I když se ve všem mýlí, musí zde existovat nějaký subjekt, který se mýlí a to jsem „já.“ Jistota existuje pouze v tom, že já jsem ten subjekt, který právě pochybuje. Co tedy jsem? Jsem myslící subjekt.¹²

---

¹¹ Srov. STÖRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filosofie*. Vyd 8., V KNA 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 195-198. Studium (Karmelitánské nakladatelství), sv. 2. ISBN 9788071952060.

¹² Srov. BLECHA, Ivan. *Filosofie*. 3. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 94-97. ISBN 8071820695.

Tak tedy Descartes dospěl ke svému „dubito ergo cogito, cogito ergo sum“ a položil základ karteziánského způsobu myšlení, kde je pravdivé pouze to, co je jasné a zřetelné (clare et distincte). Nemohl sebe definovat ani jako člověka, protože já jako člověk a věci kolem mne, tedy svět, mohou být stále pouhé iluze. Definuje tedy člověka jako res cogitans (věc myslící) a svět kolem něj jako res extensa (věc rozprostřená), čímž přináší dualismus duše a těla, leč v daleko strmější podobě než ve scholastické filosofii nebo dříve v antickém Řecku. Oba pojmy jsou spolu neslučitelné, jelikož jsou v podstatě odlišné. Je tedy zamezena možnost substanciální jednoty mezi res cogitans a res extensa a možnost jejich vzájemného působení.¹³

I přes to, že „držíme v ruce“ onen neoblomný nástroj, totiž myšlení, rozum, tak se člověk rozpadl a byla mu odebrána veškerá rozprostraněnost, čímž se znemožnilo jeho uchopení. Okolní skutečnosti byla sice rozprostraněnost ponechána, ale naše myšlení si může být stoprocentně jisto pouze tím, že pochybuje, tedy myslí, a tedy není jisté, zda-li dokážeme ty okolní rozprostraněné objekty vůbec poznat.

René Descartes svým učením stvrdil začátek rozpadu člověka a změnu pozornosti od objektu na subjekt. Učinil však „pouze“ to, k čemu se schylovalo od začátku novověku. Vždyť lidé byli u vytržení z objevu Nového světa a díky Koperníkovi zjistili, že se vše netočí kolem Země, ale je tomu přesně naopak. Takové a další objevy byly pochopitelně podpořeny rozpadem jednoty církve a bezpochyby rodícím se humanismem, jehož program již na počátku 14. století, vepsal Dante Alighieri na rty svému pohanskému průvodci Vergiliovi, který se s ním loučí slovy:

*„Nečekej slov a pokynů mých déle:
svobodnou, zdravou dostals vůli s nebe,
a chyba nehovět jí. Na tvém čele
já korunou i mitrou věnčím tebe!“¹⁴*

Člověk v renesančním humanismu začíná vidět své postavení ve světě poněkud odlišněji, než tomu bylo ve středověku. Začíná vidět svůj život jako něco více než přípravu na život posmrtný, život ve věčnosti. Uvědomuje si však také skutečnost, že potřebuje svobodu, vidí před sebou ležet vlastní život a je připraven jej uchopit do

---

¹³ Srov. HLAVINKA, Pavel. *Dějiny filosofie: jasně a stručně*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008, s. 134-135. ISBN 9788073870157.

¹⁴ ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie*. Praha: Vyšehrad, 1952, s. 312.

rukou. Již nemá zapotřebí, aby mu jiný člověk určoval hodnoty a cíle, je sto najít si je sám pomocí vlastnosti typicky lidské a svým obdobím tolik proklamované. Pomocí schopnosti, jež podrobí kritice veškeré dění kolem sebe a celý svět, totiž s pomocí racionality, rozumu, neboť ten se stává oním neoblomným nástrojem novověkého či renesančního člověka. Je tak položen základ racionalismu, hnutí, jež věří v neoblomnost rozumu a v apriorní poznání.

Tu se však také rodí, jak tomu většinou bývá, jeho protiklad a to empirismus. Jeho vznik souvisí s již zmíněným rozpadem člověka. Jelikož v tom samém okamžiku, kdy se začal rozpadat člověk, začalo se také rozpadat veškeré vědění o světě, a tolik křehká jednota mezi filosofií a vědou, již se po celý středověk snažila udržet scholastika, byla nenávratně ztracena.

Zakladatel empirismu Francis Bacon ve svém díle klade námitku, jak můžeme vědět, že my lidé vnímáme svět pravdivě? A navíc, každý člověk je přece poněkud odlišný a tak je možné, že já mohu vnímat svět pravdivěji než ostatní, či naopak. Francis Bacon dal také ve svém spise *Nové Organon*, vědcům a filosofům nový nástroj pro přístup k vědění.

„Jsou a mohou být jen dvě cesty, jak hledat a nalézt pravdu. První stoupá od vjemu a částečných tvrzení k tvrzením nejobecnějším, od těchto nejobecnějších tvrzení jakožto principů pokládaných za naprosto pravdivé pak tato cesta sestupuje k úsudku střední obecnosti. Této cesty se nyní většinou užívá. Druhá cesta vyvozuje z vjemu a částečných tvrzení, stoupajíc přitom nepřetržitě a postupně, tvrzení obecnější, aby se nakonec dostala k tvrzením nejobecnějším. Je to cesta pravá, avšak dosud není vyzkoušena.“¹⁵

Tím dal tedy vědcům nástroj, jež spočívá v postupu od konkrétních dat k obecným závěrům a liší se od doposud převažující metody dedukce, která spočívá v postupu od obecných zákonitostí ke konkrétním jednotlivinám. Tato metoda tak klade důraz na empiricky získaná data, pozorování a také experiment. Díky tomu lze F.Bacona považovat za otce moderní vědy, která se již v té době začala rozpadat do různých odvětví jako biologie, zoologie, chemie, optika apod. Každá z těchto věd měla své vlastní vysvětlení problémů, člověka a vůbec vlastní vysvětlení veškerých poznatků, jež

---

¹⁵ BACON, Francis. *Nové organon*. Vyd. 2. Praha: Svoboda, 1990, s. 82. Filozofické dědictví. ISBN 802050107X.

byly v té době dostupné. Čistá teorie tak již není, pro Francise Bacona, tím nejvyšším poznáním, ale stala se podřízena praktické zkušenosti, experimentu. Věda tak již nehledá poznání pro poznání samotné, nýbrž pro efektivnější ovládnutí přírody, jehož důsledkem bude zlepšování podmínek života a užitečnost člověku.¹⁶

Dalším významným představitelem empirismu je John Locke, který se postavil proti Descartovu principu vrozených idejí. Dle něj lze poznat skutečnosti a nabyt tak nějaké ideje pouze pomocí smyslového poznání, smyslové zkušenosti. Už v úvodu svého díla Esej o lidském rozumu píše: „Protože právě rozum povyšuje člověka nad všechny ostatní vnímající bytosti a dává mu nad nimi úplnou převahu a nadvládu, je jistě námětem, který se právě pro svou vznešenost zaslouhuje, abychom se jím usilovně zabývali.“¹⁷ Jako název toho, co se v mysli nachází, volí Locke, ideje a tvrdí, že tyto ideje získáváme v průběhu života zkušeností. Tedy všechny pojmy, znalosti, mravní zásady atd. člověk získává v životě a to výhradně a posteriori, ze zkušenosti. Mysl novorozeněte je dle něj „tabula rasa“, do níž se teprve postupem času, skrze naši empirii vkládají pocity, zkušenosti, dojmy apod.¹⁸

Empirická redukce lidského poznání na poznání čistě smyslové, připravila cestu k nástupu materialismu, a také pro chápání a vůbec snaze o vysvětlení člověka jako pouhého stroje. V období masivního rozvoje přírodních věd se můžeme setkat s mnohými pokusy o definování člověka, jeho zařazení a zaškutkování do nějakého širšího systému, avšak každá ze vzniklých věd to dělá tzv. po svém a pouze z hlediska svého konkrétního zaměření. Žádná z věd jej ale nepostihne v jeho celistvosti a jedinečnosti, nýbrž pouze jako součást svého oboru, součást vesmíru, tedy pouze jako entitu čekající na zařazení do příslušné skupiny. Vznik osvícenského encyklopedismu již pouze přispívá k takovým přístupům.

Dalším z řady významných filosofů, jež změnili postoj či pohled na člověka je Immanuel Kant. Snažil se překonat protiklad mezi racionalismem a empirismem a již ve svém díle Kritika čistého rozumu, se staví proti názoru, že člověk se rodí s prázdnou myslí „tabula rasa“, jak to prosazoval J.Locke. Ukazuje, že aby byl člověk schopen

---

¹⁶ Srov. RÖD, Wolfgang. *Novověká filosofie*. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 2001, s. 20-23. Dějiny filosofie (Oikoymenh), sv. 8. ISBN 8072980394.

¹⁷ LOCKE, John. *Esej o lidském rozumu*. Prof. PhDr. Josef Král. Praha : Svoboda, 1984. s. 38.

¹⁸ Srov. BLECHA, Ivan. *Filosofie*. 3. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 92-93. ISBN 8071820695.

udělat, či zažít nějakou zkušenost, musí už v sobě mít nějaké vžité pojmy, které nazývá apriorní, před zkušenostní. Tak, aby se člověk mohl vyznat v tom, co vnímá musí v sobě mít apriorní poznání prostoru a času, jelikož právě v těchto veličinách se naše zakoušení všeho uskutečňuje. Dále se I.Kant vyjadřuje ohledně toho, že člověk je vybaven rozumem a určen ke svobodě. Staví zde tři nezbytné pilíře svobodného tedy odpovědného života, totiž svobodu, nesmrtelnou duši a Boha, které si čistý rozum nemůže dokázat, ale nemůže je ani vyvrátit. Tímto vytváří možný prostor pro víru, ale ani jemu se nedaří filosoficky postihnout člověka v jeho komplexnosti a jeho jednotě, i u něj se totiž člověk objevuje spíše pod pojmem duše.¹⁹

Renesance uchopila člověka a přenesla jej do středu, či blíže středu své pozornosti, jak šlo vidět např. v malířství, sochařství i filosofii. Byla by však chyba vidět zde počátek jeho krize, jelikož v renesančním umění se stále v kráse těla projevuje krása duše, něco mnohem hlubšího, než ono povrchní pozlátko dnešního moderního člověka. Onen rozpad začal o něco později, jak jsem již bylo napsáno, v osobě R. Descarta a celý novověk si s člověkem pohrával jako s věcí myslící, jíž je potřeba uchopit a správně zařadit. Byly to pouhé části člověka, kterým se dostávalo pozornosti a povznesení nad ostatní jeho součásti. Teprve se vznikem filosofické antropologie se upustilo, alespoň v onom odvětví, od matematicko-přírodovědeckého způsobu myšlení a člověk začal být prozkoumáván jakožto člověk, se vším, co mu náleží k jeho celku. Ještě než se ale může více rozvinout objevují se nové směry jako pozitivismus, materialismus a evolucionismus, které co se člověka týče, mají také co říci a též mají značný vliv na své dějinné období.

Pozitivismus a jeho zakladatel August Comte hlásá, že výpovědi o tom, co není dané nemají smysl a tak do vědy nepatří. Ostře také odmítá jakékoli spekulace a staví se proti ontologii. Je nutné vycházet pouze z toho, co je dané. Není zde tak žádné metafyzické poznání mimosmyslové skutečnosti. Positivismus navázal na starověkou skeptickou tradici, na francouzské osvícenství a kritickou filosofii Davida Huma. Jehož důležitou složkou, je evoluční teorie dějin, která stojí na předpokladu neomezených možností lidského pokroku a racionálním řízení lidských i společenských záležitostí. August Comte ve svém učení vyjádřil teorii o třech dějinných stádiích, kterými lidstvo musí nutně projít. V první teologické fázi se lidstvo řídí náboženstvím, ve druhé

---

¹⁹ Srov. BLECHA, Ivan. *Filosofie*. 3. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 106 - 111. ISBN 8071820695.

metafyzické fázi se řídí filosofickou spekulací a ve třetí tzv. pozitivní epoše se lidé řídí jen racionální a pozitivní vědou. Toto jeho učení se nazývá tzv. zákon tří stádií a stanovuje vyústění lidských dějin ve vědeckém poznání.²⁰

Mezi první kritiky pozitivismu i přes to, že z něho mnohé převzal, patří Karl Marx, který vidí vyvrcholení lidských dějin v osvobození vykořisťovaných více, než ve vědeckém poznání, jak je tomu u pozitivismu. Karl Marx společně s Friedrichem Engelsem vypracoval materialistické pojetí dějin založené na ekonomických zákonitostech, dle kterých se ve společnosti odehrává neustálý konflikt mezi vládnoucími a ovládanými vrstvami. Ten bude odstraněn teprve zrušením soukromého vlastnictví a nastolením beztřídní, komunistické společnosti. Člověk do této teorie zapadá jako bytost produkující materiální statky a aktivně se tak podílející na pohybu lidských dějin. Materialistické pojetí klade do popředí názor, že myšlení a nějaká duchovní základna společnosti je závislá na materiální produkci. Tedy teprve v okamžiku, kdy se změní materiální základna či produkce, tak se změní i lidské myšlení a základna duchovní. Tento věčný konflikt mezi třídami vidí Marx jako hybnou sílu, která tlačí dějiny, pokrok a lidi kupředu. Dialektický materialismus a materialismus vůbec, spatřuje prvotní skutečnost ve hmotě. Hmota je jediná věc, která existuje, z ní jsou složeny všechny věci a právě hmota je oním jednotícím principem všeho. Lidé, jež jsou také stvořeni z hmoty si jsou rovni právě na jejím principu.²¹

Materialismus neuznává žádný duchovní ani posmrtný život člověka. Každý jev, či fenomén je vysvětlitelný nebo spíše uskutečnitelný právě pomocí interakce hmoty, jako je například lidské vědomí vysvětleno biochemickými reakcemi v našem mozku. Materialismus se staví proti všem ontologickým teoriím, které jsou založeny na dualismu a pluralismu. Ve vysvětlení reality je materialismus v ostrém kontrastu s idealismem, který na přední místo, tedy na místo před materiálním světem staví ideje. Tím idealisté ukazují závislost materie, hmoty, na duchu čili ideji.

Na tyto směry a samozřejmě také na chápání člověka měl značný vliv vznik Darwinovy evoluční teorie, která tvrdí, že evoluce, vývoj, probíhá za pomoci drobných změn na základě přirozeného výběru. Vychází z toho, že organismy nejsou zcela

---

²⁰ Srov. STÖRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filosofie*. Vyd 8., V KNA 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 357-359. Studium (Karmelitánské nakladatelství), sv. 2. ISBN 9788071952060.

²¹ Srov. BLECHA, Ivan. *Filosofie*. 3. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 159-161. Studium (Karmelitánské nakladatelství), sv. 2. ISBN 8071820695.

totožné, dále dědí nebo mohou dědit vlastnosti svých rodičů, a že jedinec, který získá převahu nad ostatními díky nějaké dobré vlastnosti nabude atraktivnosti pro své případné sexuální partnery a dostane se mu tak více potomstva, jemuž bude moci onu dobrou vlastnost předat. Jedná se tedy nikoli pouze o přirozený výběr, nýbrž také o výběr pohlavní. O Evoluční teorii, kterou Ch. Darwin uveřejnil ve své knize „O původu druhů“, se nedá říci, že by byla celá vymyšlená právě Darwinem, jelikož myšlenky o vývoji živočichů se objevili již mnohem dříve. Darwin tak spíše dal této teorii ucelenou podobu a uvedl jí ve známost v době, kdy se společnost začala utápět v materialismu a bylo tak velice jasné, co se stane, tedy, že jí okamžitě přijme za svou.²²

Vznikl tak evolucionismus a slovo evoluce, vývoj, jež bylo původně použito pouze pro vývoj druhů se rozšířilo i na vznik celé Země a prakticky všeho, co v našem světě existuje od jednobuněčných organismů až po celý vesmír. Všechno kolem nás, člověka nevyjímaje, se dle zastánců evoluce vytvořilo jakoby samo od sebe, samovývojem, evolucí, bez nějakého inteligentního Tvůrce, jež by tak složité dílo navrhl. Evolucionistický pohled na společnost, která se neustále vyvíjí a na člověka vůbec, je na jednu stranu pohledem na „pouhý“ evoluční článek, na člověka jako druh, který byl silnější než ostatní, za což se mu dostalo na základě řádného pohlavního a přirozeného vývoje nevídané populační expanze, leč na stranu druhou je to pohled na bytost, která se může opájet vlastní dokonalostí, protože se vytvořila sama a navíc z ničeho, bez jakékoli pomoci.

Je přirozené, že po zkušenosti s první a druhou světovou válkou, kde se člověk člověku odcizil a stal se jen ozubeným kolečkem ve stroji, jež tuto etapu dějin hnalo kupředu, se najednou dostávají do konfrontace s lidmi jejich vlastní hodnoty. Ani tolik vyzdvihovaná věda neumí dát člověku to co požaduje, totiž dát lidskému životu smysl.

Vzniká existencialismus a filosofie života, jehož zakladatelem je Henri Bergson. Filosofie života je zaměřena na člověka jakožto jedince izolovaného od společnosti, plného vnitřní úzkosti, odcizení a osamělosti a pocitu nesmyslnosti vlastní existence. Ono učení o lidském životě dalo lidem poznat skutečnosti před níž se není kam schovat a totiž, že člověk od okamžiku svého zrodu spěje rovnou do chřtánu smrti. Člověk nejprve žije svůj život a v něm následně jedná a poznává, vyjadřuje se a zakouší. Lidské poznání tak slouží životu a nikoli naopak. Člověk přestal být pouhým duchem či

---

²² Srov. Co je evolucionismus?: EVOLUCE, EVOLUCIONISMUS. *Kreacionismus.cz* [online]. [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.kreacionismus.cz/co-je-to-evolucionismus>

hmotou a začal být živou bytostí, která primárně žije. Člověk tedy žije a je svobodný, nebo je spíše až vhozený do svobody a musí se tak svobodně rozhodovat, což se však stane svobodným až v okamžiku, kdy přijme zodpovědnost ze své volby, čímž opět posune svůj život kupředu.²³

---

²³ Srov. STÖRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filosofie*. Vyd 8., V KNA 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 423. Studium (Karmelitánské nakladatelství), sv. 2. ISBN 9788071952060.

2 KONZUMNÍ SPOLEČNOST

Téma konzumní společnost se stává čím dál více omílaným, ať už médii, či lidmi navzájem. Je to téma, které se vynořuje do popředí zájmu mnoha lidí a to možná právě proto, že se již téměř všichni cítí být jakoby pozřeni oním konzumerismem, bez možnosti se z něj vlastními silami vymanit. Možná se budou následující generace zabývat konzumní společností jako fenoménem, jenomže to už se na to budou dívat z vnějšku, a to je pro nás v této době jen stěží dosažitelné, jelikož nám se konzumní společnost stala světem, v němž existujeme a kulturou v níž žijeme.

Nejprve zde bude odděleně předloženo, co znamená společnost a konzum a až následně se tyto dva pojmy složí do oné životy pojídající bestie. Společnost je nejčastěji definovaná jako skupina jednotlivců. Tato skupina je dále charakterizována společnými zájmy, může mít svoji kulturu, instituce apod. Členové společnosti nejsou vymezení příslušností k určité etnické skupině, nejsou též vymezení svým věkem, pohlavím, státní příslušností, či náboženským vyznáním. Jak se ukazuje, tak společnost může být např. národ (Slované) nebo občané státu (Češi) nebo i širší uskupení jako je celá západní kultura o kterou v této práci především jde.²⁴

Slovo konzum má svůj původ v latinském slově *consumere*, což lze přeložit jako spotřebovat či strávit.²⁵ V češtině bylo původně slovo konzum synonymem pro slovo spotřeba a ve slovnících cizích slov je slovo konzum vykládané jako spotřeba (běžně potřebných věcí) k živobytí²⁶. Jako by již slovo konzum, mělo v dnešní době kolem sebe nějakou zvláštní auru vyjadřující skutečnost, o níž všichni vědí, do níž všichni spadají, leč málokdo je na ni hrdý, či se k ní otevřeně hlásí. To však bude popsáno na následujících stranách.

Když se tedy spojí slova společnost a konzum v konzumní společnost, tak, za pomoci výše uvedených definic, vznikne seskupení jednotlivců, které je bez rozdílu etnika, věku, pohlaví apod. charakterizováno spotřebou jako společným zájmem.

---

²⁴ Srov. Společnost. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, 9.2.2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spole%C4%8Dnost>

²⁵ KÁBRT, Jan. *Latinsko-český slovník*. 3. vyd. Praha: SPN, 1991, s. 108. ISBN 80-04-26000-4.

²⁶ Srov. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6. přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998. ISBN 80-04-26710-6.

Nalézt počáteční impuls pro zformování dnešní konzumní společnosti se zdá až nemožné, jelikož právě celé lidské dějiny naši společnost dovedli až sem, skoro se chce říci, až na okraj propasti, na němž se teprve ukáže její skutečná hodnota. Jak se ukázalo v kapitole Člověk, tak o něco větší dílek v této pomyslné skládačce, by se mohl nacházet v osobě R. Descarta, který zavedl pojem *res extensa* a *res cogitans* a umožnil člověku započít rozpad, skrze staletí, až do dnešní podoby. Také umožnil vidět svět kolem sebe a člověka samotného jako pouhé věci, po kterých dnešní společnost tolik lační a v nichž se snaží nalézt hodnoty pro svůj život.

2.1 MATERIALISMUS A ZÁVISLOST SPOLEČNOSTI NA NEROSTNÝCH ZDROJÍCH

Co se masivního rozvoje konzumní společnosti týče, ten se patrně odehrává díky materialismu 19. století a jeho pohledu na svět, tedy, že spatřuje podstatu světa v materiální skutečnosti. Cesta k materialismu vede, alespoň podle Marxe, přes vztah lidí k výrobnímu procesu, což se napříč dějinami ukazuje na skutečnosti, že každý výrobní systém produkuje vládnoucí a ovládané třídy a každá etapa v dějinách má svůj způsob odnímání příjmů ve prospěch vládnoucích. V římských dobách měli vlastníci otroků nárok na produkty, jež otroci vyrobili. Ve feudalismu si feudální páni přivlastňovali výrobky svých poddaných, což dokonale vystihl Jaques Le Goff, když napsal: „*Realita je v té době taková, že nevolník živí pána a pán přitom tvrdí, že živí nevolníka*“.²⁷ A konečně za kapitalismu mají vlastníci půdy, převážně továren a vůbec výrobních prostředků, nárok na výrobky vytvořené dělníky.²⁸ To vše je podtrženo masivní industrializací a dělbou práce, díky které již prací člověk nedochází uspokojení a naplnění, ale díky odcizení vlastního produktu ani nevidí plody své práce, protože výrobek, již nevyrobí celý, ale pouze jednu nutnou operaci k jeho zhotovení. Konečný

---

²⁷ LE GOFF, Jacques. *Kultura středověké Evropy*. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2005. Kulturní historie. ISBN 8070218088.

²⁸ Srov. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 58-60. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 9788024423159.

výsledek je mu tak vzdálen a taková činnost člověku nepřináší pocit dokončení nějakého díla, ale spíše pocit nekonečné a frustrující práce.²⁹

Konzumní společnost vyprodukuje více, než je schopna spotřebovat a zbytečně tak plýtvá energií i nerostným bohatstvím, čímž z dlouhodobého hlediska ohrožuje svou vlastní existenci. Důvodem je omezenost právě oněch zdrojů, které se kolem nás nachází. Taková situace nutně inklinuje ke dni, kdy veškeré nerostné bohatství dojde. Ona myšlenka nekonečného a udržitelného rozvoje se mohla zdát reálná v době, kdy lidé vynalezli parní stroj a stali se na páře, do jisté míry závislí, a samozřejmě jich na světě nebylo 7 miliard.

Jenomže dnes, již oním dějiny pohánějícím médiem není pára, nýbrž ropa. Je to právě ropa, na které stojí celá naše současná civilizace a právě na ní jsme, jako společnost, nejvíce závislí. Mnozí lidé se budou určitě domnívat, že jsme více závislí na penězích, avšak tento „pouhý“ směnný artikl, nemající ve skutečnosti žádnou jinou, než námi přidělenou hodnotu, se vyrábí právě z ropy více, než z čehokoli jiného. Lidé si vůbec neuvědomují, kolik věcí se z onoho materiálu vlastně vyrobí, kolik je jej potřeba k udržení chodu společnosti tak, jak jí známe a už vůbec netuší, kolik jí ještě na světě zbývá, nebo co se stane, až dojde. Je zajímavé si povšimnout souvislosti, kterou vylíčil Michael C. Ruppert ve svém díle *Collapse*, totiž souvislosti mezi růstem světové populace a příchodem páry a ropy. Michael C. Ruppert ukazuje, že populace se začala znatelněji rozrůstat právě až s příchodem páry a s masivním užíváním ropy teprve nastala ona populační expanze. Tím je však také nastíněno, co by se stalo s konzumní společností, kdyby o ropu a produkty z ní vyrobené přišla. Totiž, že by se křivka zobrazující nárůst obyvatel planety, obrátila strmě směrem dolů. Ledažby se povedlo nalézt surovinu, která by ji mohla nahradit a uspokojit tak světovou produkci.³⁰

Jedním ze základních omylů samotných konzumentů, je naivní domněnka, že produkce zboží je na nich závislá a myslí, že ony pomyslné otěže určování hodnot mají v rukou oni sami. Avšak produkce se nevyvíjí teprve jako důsledek spotřeby, ale je tomu přesně naopak. To lidé jsou závislí na produktech masivní výroby, které pro ně mají hlubší hodnotu, než jako pouhé věci a to hodnotu štěstí. Teprve v okamžiku, kdy stoupne produkce, tak v závislosti na ní stoupne spotřeba, čili čím více věcí se vyrobí,

---

²⁹ Srov. HLAVINKA, Pavel. *Dějiny filosofie: jasně a stručně*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008, s. 196-201. ISBN 9788073870157.

³⁰ Srov. SMITH, Chris. *Collapse* [dokumentární film]. 2009, 84 min.

tím více věcí lidé nakoupí a spotřebují. Světová produkce tak na lidi tlačí, aby vyvíjeli větší úsilí v oblasti nakupování, aby utráceli peníze za věci, které nepotřebují a mnohdy jsou to peníze, které ani nemají a dostávají se tak do dluhu a těžkých životních situací. Co ale lidi nutí k takovým činům?

2.2 MARKETING A REKLAMA

Značný podíl na zodpovězení této otázky nese bezpochyby reklama. Ta má na člověka velký vliv, i když si to třeba ani sám neuvědomuje. Vždyť kolikrát jde člověk nakupovat s lístkem, na němž je napsáno, co přesně je třeba koupit, aby pak dojel k pokladně, kde zjistí, že tam nějak nadbývá dalších deset věcí. To je velice dobrý důkaz funkčnosti reklamy, která slouží ke zvýšení spotřeby. Marketingové průzkumy trhu se neomezují pouze na dotazování se zákazníků, ale berou celou věc mnohem vážněji. Předkládat zákazníkům dotazníky je v dnešní době příliš zastaralé, a tak namísto toho např. vybrané skupině nasadí brýle, v nichž je umístěna malá kamera, načež jsou tito dobrovolníci vypuštěni do supermarketu a důkladně monitorováni. Zkoumá se rychlost vybírání zboží, dále druh zboží, který je upřednostňován před jiným a za jakou cenu jsou lidé ochotni koupit to které zboží, kde jsou si v nakupování jistí a kde nikoli a samozřejmě je také sledováno na jakém produktu či reklamě jejich zrak spočinul nejdéle a který jen zběžně prohlédli, či naprosto minuli. Veškerý tento průzkum slouží k vytvoření si představy o „potřebách“ zákazníků, avšak nikoli pouze ve smyslu poznání jeho potřeb a požadavků, nýbrž ve smyslu dosažení větší produktivity ve vytváření lživých představ uvnitř nakupujícího a samozřejmě ve vyvolání pocitu vnitřní potřeby toho, či onoho produktu, který je na trhu dosažitelný.³¹

Marketing byl nejdříve zaměřen na dospělé zákazníky, kteří v rukou třímali onen kapitál, avšak postupem času se začala reklama čím dál více zaměřovat na děti, jelikož jsou lépe ovlivnitelné, a lépe se nechají zmanipulovat. I přes to, že děti nedisponují výrazným finančním příjmem, tak si marketingové společnosti uvědomily skutečného vlivu dětí na své rodiče. Jelikož nezáleží ani tak na penězích, které utratí přímo, ale o jejich vliv na množství peněz utracených jejich rodiči. Reklama je tak ve velkém

---

³¹ Srov. BARBARO, Adriana a Jeremy EARP. *Consuming Kids: The Commercialization of Childhood* [dokumentární film]. 2008, 66 min.

zaměřena přímo na děti a obchodníci se snaží je přesvědčit o tom, že život je o nakupování o dostávání či získávání věcí. Vědomí o velkém potenciálu dětí jako nakupujících síly, měl již George Lucas³², který o sobě tvrdil, že není režisér nýbrž výrobce hraček a také dokonce ponechal zisky z natočených Hvězdných válek v ruce sponzorujících a produkujejících společností, výměnou za ponechání si autorských práv na prodej věcí, jež jsou spojeny s Hvězdnými válkami. Tato strategie se mu vyplatila, jelikož tržby z prodaných věcí několikrát převýšily zisky ze samotných filmů. Na tomto příkladě jde vidět, že stačí vytvořit fenomén, za nímž lidi půjdou a utvořit z něj symbol za který budou lidé ochotni zaplatit.

Mnohé z dětí jsou upnuty na nejrůznější postavy, které znají z televize (Spiderman, Transformers,...) tyto postavy představují v jejich životech určité konstanty, ke kterým vzhlíží a ztotožňují se s nimi, myslí si, že je chápou, cítí se s nimi pohodlně a v jejich vlastním smyslu je milují. Když se pak veškeré tyto pocity shrnou dohromady a obalí se heslem „jezte toho jídlo“ či „nakupujte tyto věci“ využívá se velmi silné emoce, kterou dítě má a velmi silnou náklonnost k tomu, aby se vydělaly peníze.³³ Reklama na nás v dnešní době útočí všude a pro obchodníky snad není lepší místo pro její umístění než internet. Dnes má mnoho dětí od útlého věku přístup na internet, ať už prostřednictvím svého mobilního telefonu, počítače a nebo spíše pomocí obou těchto spotřebních přístrojů. S tím zajisté úzce souvisí ona krize člověka, avšak nikoli v dětech, ale v jejich rodičích, že to nechali dojít tak daleko, že děti raději tráví čas na internetu, než s rodiči na dětském hřišti, nebo kdekoli venku. Děti jsou zabaveny a rodiče mají klid. Na otázku, kdo v dnešní době rozumí dětem, by se až chtělo odpovědět, že to nejsou rodiče, nýbrž společnosti, které dětem prodávají nejrůznější zboží.

Ale není to pouze zboží, které se dětem prodává, nýbrž s ním také hodnoty a iluze o světě. Reklamní trh na lidi vyvíjí nátlak a předkládá nám zboží jako synonymum štěstí, uspokojení a prostředku s nímž je možné si zvýšit svůj sociální statut a zařadit se tak ke skupině lidí s nímž jinak člověk nemá nic společného. Reklama v nás vytváří a živí onu iluzi, jež je vyjádřitelná slovy: „Jsi tím, co máš. Jsi tím, co si kupuješ. Jsi tím, co vlastníš.“ Z toho ale plyne jeden velice nebezpečný následek, a totiž skutečnost, že:

---

³² George Lucas - režisér, scénarista, producent (Star Wars, Hook,...)

³³ Srov. BARBARO, Adriana a Jeremy EARP. *Consuming Kids: The Commercialization of Childhood* [dokumentární film]. 2008, 66 min.

„když to nemáš jsi méněcenný než ostatní. Jsi nikdo.“ To však vyvolává řadu psychických tlaků na jedince, kteří se s nimi musí vypořádat. V takovém prostředí je mnohdy velice těžké, aby si člověk zachoval svou osobnost, své Já i přes mínění ostatních a přes názory plné předsudků a sociální agrese. Na děti je samozřejmě kladen tlak naprosto se stejným úmyslem a o stejné, ne-li větší intenzitě. Obchodníci nepředávají svá dospělá hesla dětem jako dětem, ale odděleně chlapcům a děvčatům. Děvčata se od útlého věku učí, že musí být krásné, sexy a to, co si kupují a to, jak vypadají určuje jejich hodnotu pro ostatní. Kdežto u chlapců se obchodníci zaměřují na poselství, jež určuje muže podle agresivity, tvrdosti a násilí, obrazů moci, dominance a nadřazenosti. Ve světě materialismu a konzumu už děti nemohou být dále dětmi. Musí rychle vyrůst, což představuje počátek dráhy jejich konzumního života, představuje to totiž jejich oblékání, jejich styl, leč nikdo si patrně neuvědomuje, že vše, co se tímto zabývá je dětství.³⁴

2.3 MASMÉDIA

Nejenom děti, ale také ostatní, jež tvoří konzumní společnost jsou do jisté míry nekritičtí, jelikož lidé bez sebemenších problémů přijmou za své názory ostatních, čímž v sobě také zabíjí onoho svobodného člověka a připomínají tak spíše stádo ovcí, které čeká pouze na příkazy z venčí. Stačí si pouze uvědomit, jakou sílu a moc mají v dnešní společnosti masmedia, tedy hromadné sdělovací prostředky, které nám předkládají informace. Zde je dobré si vysvětlit slovo informace, které pochází z latinského *in formam* a znamená do nějaké formy. Chce se tím vyjádřit skutečnost, že jakýkoli poznatek či zpráva nebo cokoli, co k člověku přijde zevnitř, či zvenčí, člověka přetváří do nějaké formy, tedy jej mění a proměňuje. Z toho je patrné, že nás informace, jež nám přináší masmedia proměňují nebo aspoň ovlivňují a to jak v našich rozhodnutích a morálních stanoviscích, v našem chápání světového dění, tak v chápání ostatních lidí kolem nás. Ponoukají nás k zaujetí konkrétního postoje ohledně různých problémů a vytváří vlastně náš pohled na dění kolem nás, na dění ve světě. Díky dostupnosti oněch médií, ať už prostřednictvím televize, či rádia, mobilních telefonů či internetu, se

---

³⁴ JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s. 109-111. ISBN 8071787493.

vytvořila velká síla, jež může pohnout značným počtem lidí takřka jakýmkoli směrem. Dějiny světa utváří samotní lidé, ale větší podíl vždy spočíval v rukou výraznějších jedinců, kteří měli vliv na ostatní, dokázali s nimi manipulovat a tak lidmi pohnout tím kterým směrem. Takovou úlohu dnes mají masmedia, tedy ten kdo je ovládá, může měnit mínění celého světa.

Navíc my sami jsme začali vyhledávat ony informace „o aktuálním dění“, o situaci ve světě, informace, které jsou nám předloženy a dovolují nám je poznat a následně přijmout. Totiž vše, co se kde děje, ať už jsou to probíhající války nebo teroristické útoky, či jiné aktuality, se již neodehrávají někde na druhém konci světa, nýbrž přímo před našimi zraky na televizní obrazovce či monitoru. Již nám nedělá problém vydržet se dívat na umírajícího člověka, na bombardování města plného údajných teroristů a následně si také vyslechnout návod na uchopení té které události, aniž bychom ji z naší strany podrobili jakékoli kritice, či logickému uvažování. Konzumní společnost tak lidem poskytla výbornou pozici, v níž k nám vše přijde takřka samo a vše můžeme vyřídit a ospravedlňovat z tepla domova. A když říkám vše, myslím tím opravdu velmi široký okruh činností od spravování bankovního účtu, přes vyřízení korespondence či nakupování, až po objednání si svého obědu s donáškou až ke dveřím.

2.4 SOCIÁLNÍ SÍŤE A VIRTUÁLNÍ VZTAHY

Je opravdu až k nevíře, že se lidé ani nemusí přemístit z domu ani nemusí navázat jakýkoli osobní kontakt a přesto navazují vztahy, vytvářejí a spravují nejrůznější virtuální přátelství a společenství. Prostředkem k umožnění takového jednání je internet a v dnešní společnosti tolik propagované komunikační a sociální síť. Sociální síť je propojená skupina lidí, kteří se navzájem ovlivňují. Je tvořena na základě zájmů, nejrůznějších společných vazeb a společných názorů či společného postoje vůči světu apod. Mezi nejrozšířenější společenské webové systémy patří bezpochyby Facebook, Twitter nebo MySpace, na nichž mnozí lidé tráví většinu svého volného času, popisováním toho, co právě dělají nebo sledováním toho, co dělají jejich domnělí přátelé.

Každý člověk na takové síti o sobě musí vyplnit celou řadu informací, aby se tak přiblížil ostatním podobným lidem, či lidem se stejnými koníčky a zájmy a odkryl tak do jisté míry svoji identitu, jež si pak může prohlédnout kdokoli na světě. Nezůstane však pouze u popisu osoby a charakteru jedince, nýbrž onen jedinec hned po zapojení do takové komunity zaplaví svůj tzv. profil spoustou osobních fotek, což mu pomůže v nalezení většího množství přátel a nabytí jakési prestiže v očích ostatních uživatelů a rozšíření tak okruhu ve kterém bude dosažitelný a poznatelný. Zvýší se tím šance na navázání dalšího „přátelství“ , „dialogu“ či „vztahu“ a tím nemyslím vztahu jenom kamarádkého, ale i partnerského, což se na sociálních sítích děje takřka každodenně. Lidé zde komunikují prostřednictvím chatu, zpráv nebo komentářů. Někdy je až zarážející jaké témata mají lidé potřebu konzultovat s ostatními či prostě ventilovat do světa s přáním brzkého okomentování jinými uživateli.

Vyhroceným příkladem mezilidských vztahů a způsobu myšlení v těchto komunitách, je případ dvačtyřicetileté ženy z Ameriky, která na svůj profil napsala, že spolykala všechny prášky a za chvíli umře, následně se pak rozloučila slovem sbohem. Chvilku poté se na jejím profilu započala debata o tom, zda to myslí vážně, či nikoli, a že jí stejně málokdo věří. Do této debaty také zasáhli lidé, její „přátelé“, kteří začali všechny ostatní moralizovat a obviňovat z toho, že jí nejdou pomoci a pokud prý umře bude to jejich svědomí, které se s tím bude muset vyrovnat a ponesou tak vinu za její smrt do konce svého života. Tuto diskuzi ukončila až matka zmíněné ženy, která napsala: „moje dcera dnes zemřela, tak jí prosím nechte na pokoji“.³⁵

Tento případ ukazuje odvěkou lidskou vlastností na jejíž základě se lidé raději uchylují ke slovům na místo k činům, dále že za rouškou morálky lidé často začínají obviňovat ostatní místo sebe samých. To jsou staré pravdy, které vyjadřují četná přísloví jako, po bitvě je každý generál, pes, který štěká nekouše nebo pod svícem bývá největší tma. Tato událost také ukazuje, že vůbec není důležité, kolik lidí má člověk v seznamu přátel na svém profilu, jelikož zemřelá žena jich tam měla přes 1000 a patrně nikdo z nich nestál za to, aby se i pře své životní obtíže rozhodla řešit je jiným způsobem, aby se rozhodla zvolit si na místo smrti život.

A tak se můžeme ptát, proč lidé vstupují do takových komunit, proč si do seznamu přátel přidávají lidi, kteří jimi nejsou, nebyli a patrně nikdy nebudou? Přeci

---

³⁵ Srov. Žena svoji sebevraždu oznámila na Facebooku, nikdo jí nepomohl. BORGIS, a.s. *Novinky.cz* [online]. středa 5. ledna 2011 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/221484-zena-svoji-sebevrazdu-oznamila-na-facebooku-nikdo-ji-nepomohl.html>

jenom se nemohu ubránit dojmu, že se člověk v dnešní době, jakoby stal hlavním hrdinou svého vlastního divadelního představení, v němž on sám hraje hlavní prim, kdežto ostatní jsou zde pouze jako kompars, jež má za cíl především napomoci mistrovskému výkonu hlavního aktéra, který po zádech svých méněcenných spoluhráčů stoupá výše a výše až k pomyslnému vrcholu vlastního života. Individualismus se zkrátka v dnešní společnosti rozmohl natolik, že narušuje veškeré vztahy mezi lidmi a člověk mnohdy lační po tom, osvobodit své já od ostatních, kteří v jeho očích nedosahují jeho kvality. Mnohdy se zdá, že onen člověk obrací svou lásku pouze k sobě samému, aby se měl rád natolik, že nikoho jiného už potřebovat nebude. Avšak jako takový se stává karikaturou žití, která se utápí v moři své vlastní dokonalosti, nikoli člověkem, který je ze své podstaty společenským tvorem. Takový člověk lační po zviditelnění se, vyžaduje neustálou pozornost od druhých a tak svůj virtuální profil zaplavuje hromadou informací s nadějí, že si jej ostatní všimnou a bude to právě on, kdo se dostane do středu pozornosti, čímž alespoň na chvíli zaplní onu prázdnotu ve svém srdci. Sebeláska některých jedinců značně deformuje, jak už jsem ukázal, jejich chápání druhých, avšak v žádném případě striktně nevylučuje jejich význam či potřebu. Význam pro ně rozhodně mají, a to jako figurky na šachovnici, s nimiž je možné si hrát či jako obecenstvo kdykoli připravené zatleskat.

Samozřejmě se nedá tvrdit, že takto jednájí všichni lidé pohybující se ve virtuálním světě, to by už pak bylo totiž pozdě něco zachraňovat. Co je zde výše popsáno, je spíše extrémní mez, ke které se mnozí přibližují a onen popis slouží ke zvýraznění takového pohledu na druhé, jehož by nikdo za žádných okolností neměl nabýt. Druhého člověka je třeba brát nepředpojatě, bez jakýchkoli předsudků a přetvářky, musím jej přijmout takového, jaký se mi sám nabízí se všemi jeho klady i záporů. Do vztahu bych měl rovněž vstupovat sám za sebe, což znamená nedělat se ani lepším ani horším než jaký opravdu jsem. Zároveň také doufám ve stejný přístup druhých lidí ke mně. Když přede mnou stojí člověk, vidím jeho reakce a vůbec můžu celkem dobře vyčíst z řeči jeho těla, zda-li je ke mně upřímný nebo se přetváří, zda-li je spokojený a je mu příjemně.

Avšak to samé se nedá říct o tom když s někým navazuji virtuální vztah či přátelství. V takovém případě jsem totiž odkázán pouze na fotky, které nemusí patřit tomu s kým si píše a dále také na slova, jež mi druhý píše a ty mohou být lživá, zavádějící či neupřímná. Ve virtuálním vztahu nemohu cítit přítomnost druhého, nemohu vyčíst nic z jeho mimiky nebo gest a ani já sám se nemohu plně vyjádřit. I přes

to všechno se virtuální vztahy staly v dnešní době fenoménem, který se nedá jednoduše přehlédnout. Lidé do nich vstupují stále častěji. Místo telefonního čísla si vymění číslo icq a samozřejmě jméno pro přidání si druhého na Facebook. Před zahájením konverzace si o sobě přes internet zjistí co nejvíce informací a pak už jen využívají tohoto nabytého profilu pro vytvoření dobrého dojmu na svůj protějšek, hltající psané řádky za záře monitoru. V dnešní době, než se spolu dva lidé sejdou, vědí o sobě již mnohé věci, se kterými by se v reálném životě svěřili po mnohem delší době. Za první rande lze považovat první probdělou noc u počítače, plnou chatování a údivu nad tím, jak je ten druhý člověk úžasný. Je vskutku jednodušší si psát s někým, o kom jsem si již dopředu zjistil důležité poznatky a navíc tato absence osobního kontaktu zmenšuje prostor pro případné zklamání, velice podporuje prostor pro lákavé fantazie a také napomáhá, či spíše nabádá k ochození veškerých zábran. Avšak v takovém prostředí se nelze vyhnout přehnanému idealizování protějšku a přehnanému očekávání do doby skutečného setkání tváří v tvář. Dalo by se říci, že čím více se zrychluje připojení k internetu, tím více a snáz se otevírají cestičky do našeho intimního zákoutí a vůbec je možné, že s příchodem internetu se celkově změnilo schéma navazování vztahů.

Pryč jsou ty pomalé opatrné krůčky osobního poznání, ten nepatrný stres a mravenčení po celém těle před nepoznanou tváří druhého. Dnes, v onen den prvního setkání jsou již ta tam nevinná seznamovací témata, jelikož již před nějakou dobou všechna zasvištěla po informační dálnici. V tento den již neodhaluji něco neznámého, ale spíše jsem najednou postaven před člověka, o němž již vím první poslední, vzhledem k němuž je vztaženo mé očekávání a zmíněné fantazie, avšak mnohdy to jediné, co se člověka v tak krásnou a důležitou chvíli zmocní, není ona příjemná nervozita, očekávání neznáma a zvědavost, nýbrž šok. Šok z uvědomění si skutečnosti, že člověk, se kterým jsem rozvinul a udržoval virtuální přátelství či virtuální vztah je mou myslí hodně příkrášlený, idealizovaný a takový jakého jej považuji je možný pouze v rovině binární soustavy, v rovině jedniček a nul, když sedí na druhém konci komunikačního kanálu otevřeného mezi námi dvěma ve virtuálním světě. Avšak ne vždy se účastníci takového vztahu skutečně potkají. Buď proto, že by byl jejich protějšek skutečně překvapen s kým si to vlastně píše, nebo zkrátka proto, že nehledají skutečnou známost nýbrž pouhý internetový flirt. Někteří lidé si zakládají profil na internetových seznamkách pod jiným, vymyšleným jménem, jako osoby jiného věku či dokonce jiného pohlaví, aby se následně mohli vydávat za někoho jiného a mohli si

chatovat s jinými lidmi, o nichž si také vlastně vůbec nemohou být jisti jejich profilem, a ani oni tak nemají jistotu, s kým si vlastně píší.

2.5 ZÁBAVA VE VIRTUÁLNÍM SVĚTĚ

Mladí lidé tráví celé dny i noci u svého počítače, jelikož tam mají vše, co potřebují. Mají zde velké množství hudby, nemenší množství filmů a zábavy a hlavně zde mají možnost být neustále v kontaktu se svými přáteli. Jejich záliby a koníčky se uskutečňují skrze internet jako například hraní MMORPG her (Massive Multiplayer Online Role-Playing Game), které v sobě kombinují jak zábavu, tak setkání ve virtuálním smyšleném světě s jinými lidmi. Jedná se o svět v němž se člověk může situovat do role válečníka, mága, druida apod. a dělat nejrůznější věci s ostatními lidmi v nekonečném interaktivním světě, který je plný dobrodružství. Společnost Blizzard Entertainment, která vytvořila nejhranější MMORPG na světě, *World of Warcraft*, na svých internetových stránkách uvádí již přes 12 miliónů hráčů z celého světa.³⁶ Nutno podotknout, že to se jedná pouze o počet na oficiálních placených serverech, jelikož existují i stovky neoficiálních serverů, které jsou zdarma přístupné komukoli. Aby si člověk ještě lépe uvědomil rozsáhlost těchto her, je třeba mít také na paměti, že takových her jako je *World of Warcraft*, i když o něco méně úspěšných, existují desítky. Tím chci jen poukázat na to, jak se skutečně mnoho lidí odvrací od skutečného světa kolem ve prospěch onoho světa virtuálního v němž zůstává mnoho z těchto hráčů dobrovolně doslova uvězněno.

Mnozí myslitelé jako například i F. Nietzsche kritizovali Platóna za to, že vyzdvihoval nad materiální svět ve kterém žijeme, svět duchovní a ideální, svět neměnných idejí. Co by si asi pomysleli, kdyby zjistili, že v dnešní době se bez nějakého virtuálního, až neskutečného světa ani nejsme schopni obejít? A najednou se dostáváme k něčemu, co zde bylo, i když v pozměněné podobě, již odnepaměti a sice, že existuje svět skutečný, hmotný a zároveň svět virtuální nehmotný a zatímco mnohým lidem se mezi nimi naprosto stírá hranice a neumí je od sebe takřka oddělit, tak pro

---

³⁶ Srov. WORLD OF WARCRAFT® SUBSCRIBER BASE REACHES 12 MILLION WORLDWIDE. In: *Blizzard Entertainment* [online]. IRVINE, Calif., October 7, 2010 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://us.blizzard.com/en-us/company/press/pressreleases.html?id=2847881>

druhé je zase velikým problémem najít mezi těmito dvěma světy nějaké to pojítko, něco, co je konečně propojí dohromady a onen člověk již nebude muset mít jakoby dvě tváře, každou pro jeden svět, nýbrž tvář pro svět jednotný, tvář jedinou a dokonalou.

2.6 SKUTEČNÝ SVĚT

Projekty jako Word of Warcraft, Facebook apod. dosti vystihují dnešní konzumní společnost a to hned ze dvou důvodů. Zaprvé, jelikož jsme udělali konzumní a spotřebitelné i z toho, co skutečně spotřebitelné, konzumní není. Co se dvou výše zmíněných projektů týče, tak zde to nejsou peníze o co především jde, ale o to, že lidé pomocí nich tráví svůj volný čas, až by se chtělo říci, že jej dobrovolně konzumují, na úkor sebe samých. A konečně zadruhé, nemůžeme přeci vinit velké společnosti z vývoje těchto her a společenských webových systémů. Bylo by to velice hloupé, jelikož ony pouze dávají lidem to, co oni vlastně chtějí, čili nakonec jsou to vždy uživatelé na nichž spočívá způsob, s jakým se k věci postaví a jak jí uchopí. Zdá se však, že na projektech tohoto typu (Facebook, Word of Warcraft) se ukazuje všudypřítomný paradox dnešní západoevropské společnosti, a totiž, že lidé se chtějí přátelit, chtějí navazovat vztahy a přátelství, lidé si chtějí hrát s ostatními lidmi a chtějí být s ostatními lidmi v kontaktu, leč i přes veškeré technologické vymoženosti a přes všechn ten úžasný pokrok dnešní doby, se cítí stále více a více osamělí, izolovaní od okolního světa a ostatních lidí. Osamělost je dnes skutečným problémem, i když jej lidé přes veškeré ty úžasné věci nevidí. Nevidí jej, ale vědí moc dobře, že něco není v pořádku, cítí totiž ono vnitřní vakuum a stejně tak někde hluboko uvnitř cítí, že honba za cizími sny a snaha o uskutečnění cílů jiných lidí, jim nemůže poskytnout pocit naplnění a útěchy. Neustálá honba za majetkem nemůže nikoho trvale uspokojit a nedokáže umlčet onen hlas z nitra každého člověka, který volá po změně, změně k lepšímu, k jiným hodnotám, než uznává dnešní konzumní společnost. Materiální potřeby dnešního člověka jsou ve většině případech skutečně uspokojeny, mnohdy až příliš. Co však uspokojeno není a co se nějakým způsobem vytratilo pryč z podvědomí většiny lidí jsou hodnoty duchovní.

Všude kolem nás jsme svědky vyzdvihování materiálního světa a zároveň rapidního úpadku světa duchovního a jeho hodnot, s čímž souvisí masivní nárůst počtu ateistů a také lidí odcházejících z církve. Na tomto místě se přímo nabízí otázka, proč

tomu tak je? Vždyť z historického hlediska je Evropa křesťanskou a křesťanství samotné tvoří jeden ze tří pilířů, na nichž stojí celá západní civilizace. Tak jak je možné, že lidé už neuznávají ony hodnoty, které po většinu naší minulosti křesťanství tvořilo a co hůř, jak je možné, že lidé už tyto hodnoty ani neznají? Vzdáváme se snad dobrovolně našeho dědictví a našich tradic? Tyto otázky jsou velice znepokojivé. Co je však zneklidňující ještě více je skutečnost, že v sobě vlastně nesou i samotnou odpověď na otázku: „proč?“. Historický původ této duchovní stagnace je možné nalézt v 18. Století v osvícenství, v němž byly duchovní hodnoty pošlapány, neustále napadány a potlačovány ve prospěch vědy a rozumu, jež měli být na prvním místě v životě moderního člověka. Z této éry lidských dějin je patrně stále nejčerstvější ona domněnka, že materiální a duchovní hodnoty spolu nemohou koexistovat v souladu. Avšak z pohledu dnešního člověka, je onen důvod vzdávání se našeho dědictví a našich tradic, ukryt právě v jejich neznalosti. V neznalosti právě takových duchovních hodnot jako jsou spravedlnost, moudrost, statečnost a uměřenost a samozřejmě jako jsou naděje, víra a láska. Avšak jak zachránit naši společnost, která ve věcech již nevidí onen hlubší obsah a soustředí se na ně příliš povrchně?

Lidé již dnes nejsou zaměřeni na hledání skrytého smyslu, ale jen slepě přijímají za své to, co uznává někdo jiný, co uznává většina, tedy pokrok, vědu a rozum a v neposlední řadě svůj vlastní profit, zabezpečení a peníze. Činí tak, jelikož nevidí východisko a nepřipadají si natolik svobodní, aby mohli cokoli změnit. Existují zde obavy o budoucí existenci západní civilizace v takové podobě, jakou jí známe dnes, protože konzum, jež se tolik rozmohl, nepředstavuje pouhé přehnané lpění na materiálních věcech, pořizování si drahé elektroniky a zkrátka bezmyšlenkovité nakupování, plýtvání a dopřívání si toho nejlepšího ve stylu *carpe diem*. Kdyby to bylo skutečně pouze takto, mělo by snad každé historické období svůj vlastní konzumerismus, jež by byl výsadou těch nemnohých, co jsou nadmíru hmotně zajištěni a mohou si tak to nejlepší dopřát. Dnešní skutečnost je ale značně odlišná a hrozba je mnohem větší, protože s onou konzumní společností nesouvisí pouze výše zmíněné, ale také další, nebezpečnější prvky jako jsou narůstající ateismus, všeobecná krize náboženství, nebezpečný demografický vývoj, masová imigrace, multikulturalismus apod.

Tedy je třeba se vrátit zpět k otázkám, jak zabránit onomu strachu o vlastní existenci, strachu z budoucnosti a jak je možné ještě ztvárnit tento nepříznivý vývoj? Již byl v této kapitole zmíněn jeden pilíř podpírající západní civilizaci, jimž je křesťanství.

Teď je však třeba zmínit i další dva, jimž jsou řecká moudrost a římské právo.³⁷ Cesta naší záchrany a vysvobození patrně nepovede přes neustále dokonalejší zákony, ani přes narůstající vzdělanost a zrychlují se tak pokrok, nýbrž právě skrze hledání rovnováhy mezi světem materiálním a světem duchovním, také skrze správné pochopení, a co je neméně důležité uchopení onoho materiálního, hmotného světa, nikoli jako cíle, ale pouhého prostředku, jehož pomocí lze dosáhnout něčeho vyššího. Nejvíce nám však na této cestě pomohou naděje, víra, a láska, jelikož vložení osudu evropské civilizace do přijetí, propagování a uznávání právě těchto duchovních hodnot, se v žádném případě nebudeme muset obávat o její zánik, či přežití tak, jako se o její budoucí existenci obáváme v dnešní době, ze dnes platného, uznávaného a propagovaného žebříčku hodnot materiálních.

---

³⁷ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Duchovní jednota nové Evropy*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007, s. 7. Hlas Velehradu, 18. ISBN 9788086715780.

3 FUTURISTICKÁ VIZE SOUČASNÉHO VÝVOJE

Předcházející kapitola se soustředila na dnešní společnost, na to, jaké uznává hodnoty, na vztahy, které mezi sebou lidé navazují apod. Hlavním pramenem, a vůbec onou možností pro takové uskutečnění, byla zkušenost s minulostí. S minulostí, která se nechává poznat a odhaluje nám své temné, ale i světlé stránky, a to bez možnosti jejího narušení, či přímo její přeměny. Neboť jak řekl Lucius Annaeus Seneca: „*Čas, který uplynul je náš, a nic není na bezpečnějším místě než to, co bylo.*“ A skutečně minulost změnit nemůžeme, zdá se, že je bezpečně uchována proto, abychom z ní mohli čerpat a s její pomocí se učit a nabírat potřebné vědomosti. Minulost by však byla ničím, bez proběhlé přítomnosti a to i přes to, že jakmile odezní, začne se nám minulost zdát nějakým způsobem původnější a onu přítomnost tedy předcházející. Přítomnost však žiji a mohu tak říci, že v této práci vycházím i z ní. Co ale budoucnost? Budoucnost k nám sama přichází a my ji pouze s nadějí očekáváme. Přece jenom, kdo z nás už se někdy nad svou budoucností nezamyslel a neutápěl se v moři svých představ, přáních a plánů a alespoň na chvíli se nezabíral tím, kde za pár let bude, jak se bude mít, či jak bude vlastně celý svět vypadat? Touha po tom, znát svoji budoucnost nespočívá pouze v mysli nadšenců a vyznavačů science fiction, ale je stará snad jako lidstvo samo. A právě budoucnost bude hlavním tématem této kapitoly. Nikoli však pouze moje nebo někoho jiného, nýbrž právě budoucnost celé dnešní společnosti. Pokusím se tedy shrnout mé poznatky z minulosti a přítomnosti, abych na několika stranách nastínil možné pokračování našich časů. Vždyť kdo z nás by nechtěl, alespoň na okamžik nahlédnout za onu tajemnou oponu zakrývající naši cestu?

3.1 LIDSKÝ POKROK

Pokrok v mnoha oblastech lidského života nám, jako lidstvu, umožnil vskutku neuvěřitelné věci, které už však nějakým způsobem zevšedněly a nejsou tak pro nás vůbec zajímavé, ale spíše již zažitě fádňí a běžné. Například jako skutečnost, že mohu vytočit telefonní číslo a ihned komunikovat s někým, kdo se právě nachází na druhém konci světa, mohu také nasednout do letadla a během pár hodin se s oním člověkem vidět osobně. Vždyť lidé sestrojili letadla, která překračují rychlost zvuku, vlaky jedoucí

až 600 km/h, sestrojili také automobily poháněné vodíkem, které při provozu vylučují pouze kyslík. Dnešní technologie nám umožňují mít s sebou v mobilním telefonu přístup na internet, čímž u sebe vlastně neustále nosíme „veškeré“ lidské vědění. V dnešní době se budují ohromující stavby, vysoké několik set metrů, nebo naopak se hloubí vrty několik tisíc metrů hluboké, a to dokonce i pod hladinou oceánu. Dělají se komplikované operace mozku, transplantují se lidem srdce a dokonce se již pacientům dávají plně funkční srdce umělé. Po oběžné dráze Země krouží 24 hodin denně desítky družic a také Mezinárodní vesmírná stanice (International Space Station ISS). Lidé již poslali sondy na jiné planety naší sluneční soustavy, jako například Mars či Jupiter, a pomocí obřích teleskopů prozkoumávají jiné hvězdy, planety a galaxie, vzdálené stovky tisíc světelných let od Země. Pomalu se nám odkrývají tajemství lidské DNA, zjišťujeme naše skutečné schopnosti, původ lidského druhu a odhalujeme vlastní potenciál naší rasy. Díky obřím urychlovači částic (CERN) se dokonce lidé snaží vyřešit otázku ohledně vzniku celého vesmíru, jelikož zde dokáží simulovat podmínky, které patrně vládli v době jeho vzniku, dokáží totiž vyvolat onen Velký třesk (Big Bang) pouze v poněkud menším provedení. Dokážeme také spoutat síly přírody k našemu prospěchu, když zachycujeme sílu přílivu a vodních toků, sílu větru a také sílu samotného Slunce z jehož paprsků jsme schopni napájet energií celá města.

Veškeré tyto věci zní vskutku úžasně, leč pro nikoho z dnešní západní civilizace to již nejsou nové věci, ale spíše stále pěkná, leč trochu ohraná písnička. Zamysleme se na chvíli, jak neskutečně by tyto naše triumfy musely znít někomu před pěti sty lety, nebo pouhými třemi sty lety, když byl doslova v plenkách samotný parní stroj. Většina z výše zmíněných věcí, by se tehdejším lidem zdála přinejlepším jistě nepravděpodobná, leč spíše zhola nemožná.

Co by se dnešnímu člověku zdálo takto nemožné, co za nový objev nebo informace by to musela být, aby z ní byl zcela u vytržení. Je vskutku obtížné dnešního člověka překvapit. Proč? Možná kvůli neskutečné fantazii některých jedinců, kvůli moderním filmům a celé science fiction, jejímž základem je právě fantazie. A právě díky ní snad každý ví, co je to energetický štít, teleportační zařízení a hvězdná brána, nikomu nepřipadají nesmyslná slovní spojení jako laserové zbraně, fotonová torpéda a umělá inteligence a většina také ví, co si představit pod pojmy vesmírná loď nebo hyperprostorové cestování. Všechno jsou to věci, které zatím patrně nedokážeme, leč máme o nich nějaké teoretické znalosti a rozhodně již nejsou tajuplnou neznámou, nad níž se otevírají ústa.

Jedna věc by však patrně dokázala překvapit skutečně každého bez výjimky, a to informace, o způsobu zániku západoevropské a vůbec celé lidské civilizace. Několikrát již v této práci byla zmíněna ona pomyslná propast, k níž dnešní společnost směřuje. Něco se musí změnit a asi se to nestane jenom tak, samovolně, nýbrž za pomoci nějaké události, která ovlivní celý svět a všechny lidi žijící na něm. Avšak jaká událost to bude?

3.2 MOŽNÉ PŘÍCHOZÍ KATASTROFY

3.2.1 SUPERVULKÁNY

Taková událost nutně nemusí přijít zvenčí, nýbrž i naopak a to doslova. Tak například silná vulkanická erupce by dle vědců dokázala přetvořit tvář celého světa a změnit životy všech jeho obyvatel. V takovém případě by se ovšem nejednalo o výbuch obyčejné sopky, jež má pouze lokální dopad, ale o výbuch tzv. supervulkánu.

Supervulkán je sopka, jež má ve své magmatické komoře uloženo přes 1000 kubických kilometrů magmatu³⁸ a jeho výbuch by tak měl celosvětové následky. Těchto abnormálních sopek na světě není mnoho, avšak i to málo by mohlo pro život tak jak jej známe, představovat skutečnou hrozbu. Mezi nejznámější a mezi vědci nejčastěji diskutovanými supervulkány patří supervulkán ležící přímo pod Yelowstonským národním parkem ve Spojených státech, vulkán Toba na Sumatře, Tapuo na Novém Zélandu, Long Valley v Kalifornii a Campi Flegrei u Neapole, jehož výrazně menší a pouhých 35 kilometrů vzdálená sestřička, totiž sopka Vesuv, přinesla zkázu celému neapolskému zálivu v roce 79 našeho letopočtu.

Výbuch, byť jen jediného z těchto vulkánů by znamenal katastrofu obřích rozměrů. Pohyb tak ohromné masy magmatu by vyvolalo zemětřesení o síle přesahující 9 stupeň RichtEROVY stupnice, které by mělo ničivé následky i stovky kilometrů od epicentra. Následně by sopka vytryskla velké množství magmatu, jedovatých plynů, sopečného prachu a to až do výšky zemské stratosféry (11-50km od zemského

---

³⁸ Srov. U.S. GEOLOGICAL SURVEY. *Yellowstone Volcano Observatory: Questions About Super Volcanoes* [online]. 08 May 2009 09:43:17 [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://volcanoes.usgs.gov/yvo/about/faq/faqsupervolcano.php>

povrchu). Tento sopečný popílek by postupně naprosto zatemnil oblohu, skryl slunce a poté přikryl vše živé, čímž by pouze dovršil zkázu, jelikož by zabránil rostlinám ve fotosyntéze, a zvířatům by znemožnil pozřít je jako potravu. Tento sopečný popílek má ještě jednu nepříjemnou vlastnost, a to, že když se smísí s vodou, či je vystaven vyšší vlhkosti, změní se na směs podobnou betonu a člověku by například po pár vdechnutí doslova zabetonoval plíce. Slunce by na několik měsíců doslova zmizelo z oblohy, čímž by také klesla teplota až o 10 stupňů Celsia. Lidé by se ocitli bez elektrického proudu, mnohé oblasti by byly pohřbeny pod 2 metry vysokou vrstvou sopečného prachu, již však značně ztvrdlou. Asi poslední ránou jež souvisí s výbuchem supervulkánu by byly kyselá deště, který by spálily většinu ještě přeživších rostlin na celé planetě.³⁹ Jak by to dopadlo s lidmi? O odpovědi na tuto otázku se dá pouze spekulovat. Není jasné, zda-li by se nějak přizpůsobili nehostinným podmínkám, které by zavládly. Snad to ale nikdy nebudeme muset zjišťovat.

3.2.2 EPIDEMIE

Naproti nebezpečí tolik prostorově výraznému jako jsou výše zmíněné supervulkány, zde stojí něco zcela odlišného, co je pouhým okem neviditelné, leč stejně smrtící, jako sopečný prach pokrývající celý svět.

Nikdo nemůže předpovědět vznik nějaké nové nemoci, nového viru, který začne napadat lidstvo, jež proti němu nebude znát dosti účinnou obranu. Již několik let nás lékaři z celého světa varují před možným příchodem pandemie, která by mohla vzniknout mutací nějakého z již známých virů. I takovou situaci jsme již v minulosti zažili, přesněji v letech 1918 - 1920, kdy probíhala celosvětová chřipková pandemie, jež je známá pod názvem Španělská chřipka. Počet obětí, které si tato epidemie vyžádala se odhaduje mezi 20-100 lidí. Jenom je třeba mít na paměti, že počet obyvatel na Zemi byl v té době menší než 2 miliardy⁴⁰. Při dnešní populaci čítající přes 7 miliard⁴¹ obyvatel,

---

³⁹ Přírodní hazardy s lidským hemžením: Úzké místo v historii lidstva. *21. století: Revue objevů, vědy, techniky a lidí*. Praha: RF HOBBY spol. s r.o, 2011, podzim, s. 25. ISSN 1214-1097.

⁴⁰ zdroj World Population Clock. SIR THOMASSON. DADAX. *Worldometers: real time world statistic* [online]. [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/>

by byly ztráty na životech, při vypuknutí nějakého nového virového onemocnění, pravděpodobně několikanásobně vyšší.

Stačí přitom tak málo, totiž, aby zmutoval nějaký již známý kmen chřipkového, či jakéhokoli jiného onemocnění a stal se rezistentní na naše léčebné prostředky. Avšak také se může stát, nejenom že bude nemoc odolávat léčbě, nýbrž, že se stane imunním vůči léčbě právě člověk. Této možnosti člověk vůbec nepomáhá svým nadměrným užíváním antibiotik, ať už jako léčby, či pouhé prevence. S tím souvisí jeden fakt, jež je také potřeba zmínit, totiž že maso, které si lidé koupí v supermarketech, pochází většinou z dobytčích velkofarem, na kterých se dobytku přidávají mj. antibiotika do pití či jídla. Konzumací takového masa, které v sobě nese zbytkové množství antibiotik, pak pouze posilujeme naši vlastní rezistenci na ně. Může se tedy stát, že již v budoucnosti nebude třeba celosvětové pandemie ke globální katastrofě, ale třeba začnou mít fatální následky, v dnešní době naprosto běžná, infekční onemocnění jako je třeba angína, mononukleosa nebo příušnice.

Aktualitu ohrožení lidstva nemocemi pouze posílila zpráva serveru Wired z 9. ledna 2012, ve které se píše o novém onemocnění tuberkulózu, jež nese označení TDR (Totally Drug Resistant), což doslova znamená, odolná vůči lékům. Dále se zde uvádí, že počet nakažených jsou desítky, leč Dr. Amita Athawaleová, vedoucí výzkumného pracoviště nemocnice Hinduja v Bombaji, k tomu dodává, že nakažení, které hospitalizují, jsou jen špičkou ledovce. Navíc nejsou ani prvními nakaženými, neboť TDR byla do Indie pravděpodobně přivlečena přes hranice imigranty z Íráku, Íránu, Afganistánu a Azerbajdžánu. Článek také připomíná, že v roce 2009 bylo zaznamenáno 9,4 miliónů případů TBC (Tuberkulóza) a pro 1,7 miliónu lidí se stala příčinou smrti. Proto se nově objevené onemocnění, tedy TDR-TB nesmí brát na lehkou váhu.⁴²

---

⁴¹ zdroj World Population Clock. SIR THOMASSON. DADAX. *Worldometers: real time world statistic* [online]. [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/>

⁴² Srov. MCKENNA, Maryn. India Reports Completely Drug-Resistant TB. *Wired: Science blogs* [online]. January 9, 2012 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.wired.com/wiredscience/2012/01/invincible-tb-india/>

3.3 HROUCENÍ SPOLEČNOSTI

Skutečně se zdá, že na nás snad za každým rohem číhá nějaká ta katastrofa, či pohroma obřích rozměrů. Je to ale skutečnost nebo pouhé zdání? Můžou za to pouze filmoví producenti a lidé, kteří podobné věci vyhledávají? Nebo se nyní skutečně nacházíme v době, kdy se naplňují veškerá proroctví, kdy má člověk šanci pozvednout své bytí na vyšší úroveň, v době, která se stane důležitým mezníkem lidské existence?

Lidé žijí na Zemi již tisíce let a postupně se skrze své chyby, pády a nezdary, leč i skrze svá četná vítězství a triumfy, dostali až do dnešní doby, která nám však připadá jako úpadek, z něhož se nejsme schopni vymanit vlastními silami. K tomu ještě přičtíme katastrofy, které byly popsány v této kapitole, pohromy, jež by měly ohromný dopad na veškerý život na Zemi, a zdá se, že na tomto světě nemá lidstvo chvíli odpočinku. Ony události však není třeba brát pouze jako ničivou vlnu destrukce, nýbrž je potřeba si uvědomit, že se také může jednat o onen impuls k probuzení celého lidstva z jeho materialistického spánku, o impuls bořící zažitá mýty, který zničí pomyslné kleště, jež lidstvo svírají z jedné strany kapitalismem a z druhé, již zmíněným materialismem. Nic se neděje jenom tak, samo od sebe a vše má nějaký důvod, a proto i události, jež budou následovat, budou nutně vedeny z nějakého důvodu a za nějakým účelem. Jaký to ale bude účel, co si ve skutečnosti můžeme slibovat od onoho období velkých změn?

Předně se určitě dočkáme úbytku světové populace, která povede ke globální panice. Budeme svědky začátku hroucení světové infrastruktury a veškerých dosavadně fungujících systémů. Zhroutí se ekonomika, nebude fungovat řízení státu, sociální zabezpečení bude stagnovat, stejně jako armáda, policie a zdravotnictví. Jediné co může následovat po takových událostech je více smrti, rabování a strach všech lidí o svůj život. Strach před další pohromou, či před ostatními lidmi, kteří neunesou odtržení materiálních hodnot ze svého života a začnou je bránit se zbraní v ruce. Po zavládlé panice se také lidé ocitnou bez elektrické energie, mobilních telefonů a internetu, a budou tak možná poprvé ve svém životě odkázáni pouze sami na sebe, vytrženi ze stereotypního života, který nikam nevedl. Budou tak přinuceni začít přemýšlet o době minulé a také o době budoucí, k níž budou muset zaujmout nějaké stanovisko a postavit se jí.

Peníze, které po mnoho generací určovaly společenský status, míru odpovědnosti a možnost měnit svět, pro které se snad ve všech kulturách a historických obdobích vraždilo, intrikovalo a zrazovalo, doslova ze dne na den ztratí jakoukoli, uměle nabytou hodnotu. Již nebudou oním všemi požadovaným směnným artiklem schopným pohnout davy určitým směrem, nýbrž pouhým bezcenným a nikomu nepotřebným kusem papíru.

Dále patrně nastane nějaké přechodné období, které může trvat měsíce, ale i troky, než se situace na Zemi uklidní natolik, že bude relativní bezpečno. Celý svět zachvátí hlad v důsledku zastavení masové produkce potravin, které byli dříve všedním a kdykoli dostupným zbožím. Jelikož se lidé natolik odklonili od zákonů přírody a cyklů Země, tak nebudou vědět co si počít a budou se tak snažit najít alespoň nějakou jistotu, v tom náhle se měnícím světě. Je možné, že se jí stane na nějakou chvíli církev, stejně jako se stala jedinou fungující institucí po pádu Říma roku 476 n.l. Bude schopna poskytnout lidem slovo útěchy, avšak nebude jim moci dát odpovědi na zavládlou situaci. Proto bude církev jistotou pouze krátce, přesněji do smrti posledního papeže a zničení Říma. Pád církve bude dalším otřesem, který vyvolá řadu otázek a dalších obav o budoucí existenci. Neustále zde budou lidé neochotní uvěřit celému světu kolem a událostem, jež se dějí. I nadále budou někteří lidé věřit v to, že se vše vrátí do starých kolejí, k původnímu pořádku, který přece fungoval tak dlouho a tak dobře. Jim podobní budou stále věřit v klanění se a uctívání hmoty a nebude již pro ně pomoci, ani východiska.

Naopak ti lidé, kteří jsou si alespoň částečně vědomi přicházejících věcí a nebudou zarputile trvat na starých pořádcích a hodnotách, jež vyústili v takové události, nebudou světem okolo tolik vyděšeni a po přechodné období jim pomůže nově nabytá hodnota vlastního přežití. Mnoho lidí se nebude cítit bezpečně ve městech kvůli hysterii, rabování a panice, jelikož když bude lidský život ohrožen v takové míře, budeme svědky krajních extrémů lidského chování, jež mnoho obyvatel měst odpudí a vystraší natolik, že půjdou raději hledat své útočiště do hor a lesů v naději poskytnutí relativního klidu a bezpečí pro vyrovnání se s nastalými událostmi a možností přežít bez nutnosti strachu o svůj život z rukou hysterických a nevyrovnaných jedinců. Zbytek lidí, co ve městech přeci jen zůstanou si nebudou vědět rady se svým budoucím životem, budou žít neustále pod tlakem okolních pohrom a svou snahu nalézt nějaký řád, v tom veškerém zavládlém chaosu, soustředí do okolí namísto do sebe samých a do svých srdcí, čímž vytvoří dokonalé podmínky pro demagogii a manipulaci od jedinců

připravených se postavit do čela, nabytí moc a vymanit si vedoucí postavení takové, jakým je pastýř pro své stádo. Nebojím se tvrdit, že po již zmíněném pádu katolické církve, budou ti věřící, kteří nehledají boha v sobě, nýbrž okolo, dosti bezradní ohledně duchovního vedení a namísto uchýlení se k modlitbě a Bohu, Jej budou obviňovat za nastalé katastrofy a neustále se budou ptát, proč Jsi to dopustil a proč Jsi nám nepomohl? Není též pochyb o tom, že se v této vytvořené atmosféře objeví mnoho samozvaných náboženských vůdců, podivných proroků i falešných mesiášů, též se objeví mnoho nejrůznějších postapokaliptických sekt s nejroztodivnějšími ideologiemi a snahou získat na svou novou víru co nejvíce přeživších za pomoci, již zmíněné demagogie, svých programů a snahou navodit lidem pocit jistoty, který ztratili a útěchou, kterou jim přinese včlenění se do alespoň nějaké společnosti lidí se společnými zájmy a se společným, i když jakkoli nepravděpodobným a nedosažitelným cílem.

Lidé, kteří ještě budou schopni zdravého uvažování, se tak budou muset mít neustále na pozoru, nikoli pouze před fyzickým nebezpečím, nýbrž také před nebezpečím ztráty své víry a upadnutí na scestí v důsledku líbivých, leč lživých slov z úst falešných mesiášů a podobných individuů, neustále lačnicích po moci a nadvládě nad druhými. Mnozí se též chopí zbraně, ať už pro pocit bezpečí nebo z pouhého rozmaru a pocitu moci. Budou jimi ohrožovat druhé, mnohdy bezbranné a čistého srdce, jen pro zbytek jídla a trochu vody. Nebudou již v takovém světě platit zákony, ni normy či nařízení a nebude též nikoho, kdo by je prosazoval a v právu soudil, leč každého vlastní svědomí stane se oním zákonodárcem, soudcem a někdy též vykonavatelem trestu. Takovým a mnohým dalším novým zkušenostem, zlým činům a událostem, bude svědkem člověk, jež bude myslně se domnívat, že konec lidské existence na Zemi se pomalu nachýlil a není tak pro něj žádné naděje a žádné pomoci.

3.4 NADĚJE V LIDECH SAMOTNÝCH

Však nebude zde pouze beznadějí a mizérie, ale též pravý jejich opak, jelikož stejně jako se v některých lidech ukáže skutečné zlo a nenávisť, tak se v mnohých jiných ukáže dobro a láska. Události jež nastanou lidstvo skutečně uvrhnou na pomyslné dno našeho bytí, avšak pouze za účelem odražení se od něj a stoupaní směrem vzhůru. Každý člověk se bude moci rozhodnout, zda-li si zvolí cestu lásky, či strachu. Každý má

ze své přirozenosti šanci zvolit si dle svého vlastního uvážení, jak přesně naloží se svým životem a s časem jenž nám byl dán. Lidé podobného smýšlení se budou přitahovat a budou se tak vytvářet skupiny, v nichž zavládne harmonie, porozumění a ochota veškeré pomoci, což teprve pomůže překonat strach a smutek a celé ono přechodné období.

Po jeho skončení, kdy na Zemi zavládne klid, se všichni budou snažit nalézt způsob, jak dále žít, jak si nejlépe počínat pro dobro všech lidí na Zemi a přitom nenarušovat ničí svobodu. Bude to doba nového porozumění celému světu kolem, doba proniknutí do věcí jež jsme měli po celý čas na očích, leč přesto zůstávali ukryty před zraky téměř všech lidí. Levou část mozku odpovídající za logické myšlení, fakta a vědu, jež byla tolik nadhodnocena minulou, již přešlou společností, vystřídá ve vedoucím postavení pravá část mozku, jíž přísluší intuice, veškeré pocity a víra. Lidé se mezi sebou naučí spolupracovat a to přes veškeré malicherné rozdíly, jelikož pochopí, že to, co nás spojuje není hmotné tělo, jak ukazoval materialismus, nýbrž Boží jiskra uvnitř každého člověka, tedy že jsme stejní na základě duchovního, nikoli materiálního, principu.

Opět porozumíme životnímu cyklu země, jemuž se nebudeme snažit vzdorovat, či jej narušovat jako dříve, ale naopak se s ním harmonizujeme a znovu pocítíme pouto mezi lidmi a Zemí, stejně jako pochopíme, že i mezi všemi lidmi existuje neustálé spojení kolektivního vědomí a naučíme se, jak těchto poznatků co nejvíce využít. S přibývajícimi schopnostmi a vědomostmi půjde ruku v ruce duchovní vývoj, rychlejší, než kdy dříve. Připustíme si, že naše vědomí formuje realitu v níž žijeme, což spolu s pocítěním a porozuměním kolektivnímu vědomí napomůže všem lidem, nehledě na to, jak daleko budou, přijímat nové poznatky a urychlit svůj vývoj. I přes neskutečnou rychlost přicházejících vědomostí, to však lidstvo již nepovede k pýše, jako dříve, ale spíše k ještě větší pokoře před tváří Stvořitele. Vědomostí, jež lidstvo od té doby nabude, nebudou již v rozporu s vírou, ani po budoucí časy, nebude již věda s vírou soupeřit, leč díky lepšímu porozumění základním zákonům vesmíru (Stvoření), stanou se jedním celkem, a tak to již zůstane po zbytek času. Nebude už také potřeba důkazu Boží existence, neboť budeme schopni vyšší úrovně mezilidského dialogu, což nám umožní nazřít onen kousek Boží v každé lidské bytosti. Lidé si již nebudou hledět pouze svého prospěchu, blahobytu a osobních cílů, leč budou si vědomi ostatních ve společnosti, vůči nimž už nebudou slepí, ale uvidí i jejich potřeby, přání a prosby, k nimž se postaví jako by byly jejich vlastní. Časem již nebude člověka, který by se

z jakéhokoli důvodu povyšoval nad druhé, či snažil se jiné ponižovat a trýznit. Lidská společnost se již nebude řídit zákony několika nejbohatších, neboť nejbohatší budou všichni, a tak se každý bude řídit dle svého projasněného svědomí a otevřeného srdce vůči druhým. Lidé se v té době stanou světlem, aby obrodili Zemi a prosvětlili zkázu, jež prošla světem. Konečně nabudou správných hodnot, jimž se všichni jako lidstvo budeme učit a v nichž se bude každý neustále zdokonalovat. Nebudou to však hodnoty hmotné a pomíjivé, jako dříve, leč hodnoty duchovní, věčné a společné pro všechny. Lidé se tedy konečně, skrze ně, vydají na cestu ke svému Stvořiteli, na cestu plnou víry, lemovanou nadějí, na jejímž konci bude pouze Láska, která jim, jako vždy, půjde naproti.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se snažil ukázat jak chápali člověka nejrůznější filosofové a myslitelé napříč dějinami, od presokratiků, přes středověké křesťanské myslitele, až po filosofy novověku, a to ve snaze nalézt nějaký počáteční impuls, který by vedl k vysvětlení a pochopení společenského úpadku. Ten se totiž čím dál více dostává do myslí západoevropanů, ať už pod maskou prohlubující se sociální, náboženské a morální krize, nebo jako finanční strašák visící nad celou Evropou.

Člověk se vyvíjí již několik tisíc let až do dnešní podoby a svého uvědomění si věcí kolem sebe. Ukázalo se, že snad v každém historickém období si byl člověk vědom něčeho, co jej přesahuje, stojí nad ním, a zaručuje tak existenci člověka jako takového. Kritickým obdobím dějin, co se pohledu na člověka týče, se zdá být až přelom 16. a 17. století, kdy R. Descartes ustanovuje člověka, jako „věc myslící“, čímž započal jeho rozpad až do současnosti, kdy nebezpečně zaměňujeme prostředky za cíle a hluboké pocity, za mělké pocity dočasného uspokojení. V současnosti též vítězí materiální potřeby nad duchovními potřebami člověka, na které mnoho lidí zcela zapomnělo, či je potlačilo, což je dle mého právě možná příčina oné globální nespokojenosti vůči podobě dnešní společnosti.

Věřím, že hodnoty, jež uznává dnešní západoevropská společnost, jako jsou moc, peníze a majetek, jsou z dlouhodobého hlediska neudržitelné. Přijde mi však poněkud liché cokoli kritizovat, bez poskytnutí nějakého náhradního řešení.

Tedy jsem přišel s návrhem zaměnit náš žebříček propagovaných a uznávaných hodnot za ctnosti, jako jsou naděje, víra a láska. Může být předmětem diskuze, jak přesně by taková změna probíhala, a jaké přesně by měla dopady, kdyby zde nebyl nějaký širokosáhlý impuls pro celé lidstvo a změna by probíhala pomalu a samovolně.

Já jsem však ve své práci s takovým impulsem počítal. Přesněji řečeno, počítal jsem s událostí, která obyvatele planety vyděsí a zapříčiní, aby se lidstvo jako takové „vzbudilo“, čímž bychom si začali vážit toho, co máme a přestali se honit a lačnit po tom, co mají druzí.

Snažil jsem se poukázat alespoň nějaké události, které by mohli vést ke změně myšlení. Nutno podotknout, že žádná z nich by se neobešla bez masivních ztrát na životech, leč i přes to, že by svět poněkud zpustl a stal by se na některých místech

neobyvatelným, by se lidé konečně semkli a začali mezi sebou spolupracovat a přes veškeré rozdíly, si pomáhat.

Samozřejmě nelze se stoprocentní jistotou říci, jak by se lidstvo zachovalo při které z katastrof, zdá se mi však, že při každé by se objevily společenské úkazy jako prvotní šok, následován určitým přechodným obdobím, tedy časem pro vzpamatování přeživších a jejich rozdělení do dvou skupin. První, která by slepě věřila ve hmotu i přesto, že dovedla lidi na pokraj vyhubení, a druhá, která odložila zmíněné hodnoty, jako staré pomíjivé a špatné, a jala se vytvořit novou společnost postavenou na jednom z nejdůležitějších přikázání, na přikázání lásky, společnost, postavenou nikoli na materiální odlišnosti, nýbrž na duchovní sounáležitosti a rovnosti před Bohem.

BIBLIOGRAFIE

CITOVANÁ LITERATURA

ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie*. Praha: Vyšehrad, 1952, s. 544.

ARISTOTELES,. *Metafyzika*. 3. vyd., V nakl. Petr Rezek 2. Editor Antonín Kříž, Petr Rezek. Praha: Rezek, 2008, 482 s. ISBN 978-80-86027-27-2 (Brož.).

BACON, Francis. *Nové organon*. Vyd. 2. Praha: Svoboda, 1990. Filozofické dědictví. ISBN 80-205-0107-X.

BLECHA, Ivan. *Filosofie*. 3. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-718-2069-5.

CORETH, Emerich. *Co je člověk?: základy filozofické antropologie*. 1. vyd. Překlad Bohuslav Vik. Praha: Zvon, 1994, 211 s. ISBN 80-711-3098-2.

HLAVINKA, Pavel. *Dějiny filosofie: jasně a stručně*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008, 265 s. ISBN 978-807-3870-157.

JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 231 s. ISBN 80-717-8749-3.

KÁBRT, Jan. *Latinsko-český slovník*. 3. vyd. Praha: SPN, 1991, 483 s. ISBN 80-04-26000-4.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6. přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998, 862 s. ISBN 80-042-6710-6.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 239 s. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 9788024423159.

LE GOFF, Jacques. *Kultura středověké Evropy*. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2005, 702 s. Kulturní historie. ISBN 80-702-1808-8.

LOCKE, John. *Esej o lidském rozumu*. Prof. PhDr. Josef Král. Praha : Svoboda, 1984. 407 s.

Písmo svaté Starého a Nového zákona, včetně deuterokanonických knih, podle ekumenického vydání z roku 1985. 2. katolické vyd. Praha: Zvon, 1991, 1300 s. ISBN 8071130095.

PLATÓN,. *Euthyfrón: Obrana Sókratova ; Kritón ; Faidón ; Kratylos ; Theaitétos ; Sofisté ; Politikos*. Vyd. 1. Překlad František Novotný. Praha: Oikoymenh, 2003, 558 s. Platónovy dialogy, Sv. 8. ISBN 80-7298-062-9.

RÖD, Wolfgang. *Novověká filosofie*. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 2001, 383 s. Dějiny filosofie (Oikoymenh), sv. 8. ISBN 80-729-8039-4.

STÖRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filosofie*. Vyd 8., V KNA 2. Překlad Miroslav Petříček, Petr Rezek, Karel Šprunk. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 653 s. Studium (Karmelitánské nakladatelství), sv. 2. ISBN 978-807-1952-060.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Duchovní jednota nové Evropy*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007, 79 s. Hlas Velehradu, 18. ISBN 978-808-6715-780.

STUDOVANÁ LITERATURA

BAUMAN, Zygmunt. *Tekutá modernost: polemika*. 1. vyd. Editor Pavel Kouba. Překlad S Blumfeld. Praha: Mladá fronta, 2002, 343 s. ISBN 80-204-0966-1.

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době: polemika*. Vyd. 2. Editor Pavel Kouba. Překlad Miloslav Petrušek. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 165 s. POST, sv. 1. ISBN 80-864-2911-3.

BURROW, John Wyon. *Krize rozumu: evropské myšlení, 1848-1914*. 1. vyd. Překlad Tomáš Suchomel. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, c2003, 295 s. Dějiny a kultura, sv. č. 6. ISBN 80-732-5025-X.

FROMM, Erich. *Mít nebo být?: polemika*. 1.vyd. Editor Pavel Kouba. Praha: Naše vojsko, 1992, 170 s. ISBN 80-206-0181-3.

JASPERS, Karl. *Úvod do filosofie: dvanáct rozhlasových přednášek*. 1. vyd. Praha: [Institut pro středoevropskou kulturu a politiku]. ISBN 80-860-0505-4.

JUNG, Carl Gustav. *Duše moderního člověka: polemika*. Vyd. 2. Editor Pavel Kouba. Překlad Miloslav Petrušek. Brno: Atlantis, 1994, 378 s. POST, sv. 1. ISBN 80-7108-213-9.

NIETZSCHE, Friedrich. *Genealogie morálky: polemika*. Vyd. 1. Editor Pavel Kouba. Praha: Aurora, 2002, 147 s. ISBN 80-729-9048-9.

PATOČKA, Jan. *Evropa a doba poevropská*. Překlad Věra Koubová. Praha: Lidové noviny, 1992, 115 s. ISBN 80-710-6017-8.

SCHELER, Max. *Místo člověka v kosmu*. 1. vyd. Praha: Academia, 1968, 116 s. ISBN 50821862.

STRUNECKÁ, Anna a Jiří PATOČKA. *Doba jedová*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, 295 s. ISBN 978-807-3874-698.

INTERNETOVÉ ZDROJE

BORGIS, a.s. *Novinky.cz: nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/>

Co je evolucionismus?: EVOLUCE, EVOLUCIONISMUS. *Kreacionismus.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.kreacionismus.cz/co-je-to-evolucionismus>

India Reports Completely Drug-Resistant TB. *Wired: Science blogs* [online]. January 9, 2012 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.wired.com/wiredscience/2012/01/invincible-tb-india/>

U.S. GEOLOGICAL SURVEY. *Yellowstone Volcano Observatory: Questions About Super Volcanoes* [online]. 08 May 2009 09:43:17. Dostupné z: <http://volcanoes.usgs.gov/yvo/about/faq/faqsupervolcano.php>

WORLD OF WARCRAFT® SUBSCRIBER BASE REACHES 12 MILLION WORLDWIDE. In: *Blizzard Entertainment* [online]. IRVINE, Calif., October 7, 2010. Dostupné z: <http://us.blizzard.com/en-us/company/press/pressreleases.html?id=2847881>

World Population Clock. SIR THOMASSON. DADAX. *Worldometers: real time world statistic* [online]. [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/>

OSTATNÍ ZDROJE

21. století: *Revue objevů, vědy, techniky a lidí*. Praha: RF HOBBY spol. s r.o., 2011, podzim. ISSN 1214-1097.

BARBARO, Adriana a Jeremy EARP. *Consuming Kids: The Commercialization of Childhood* [dokumentární film]. 2008, 66 min.

SMITH, Chris. *Collapse* [dokumentární film]. 2009, 84 min.

Abstrakt

Práce pojednává o člověku, současné společnosti a jejím možném vývoji do budoucnosti. V první části ukazuje pohled na člověka skrze historická období a snaží se nalézt okamžik, ve kterém se člověk a jeho pohled na sebe, začali hroutit, čímž připravili cestu pro nástup materialismu. Dále se zaměřuje na současnou podobu společnosti a hodnoty, které se staly pro člověka důležité. Také ale ukazuje problémy, které jsou s těmito hodnotami spjaty, jako je například osamělost. V poslední části se práce snaží ukázat zbytečnost materiálních hodnot a důležitost uvědomění si duchovní podstaty člověka. Následně je zde nastíněna futuristická vize budoucnosti, jenž zahrnuje globální katastrofu, jako impuls pro všechny lidi na světě, který odstartuje sled událostí, jež povede ke změně v našem hodnotovém systému a lepšímu porozumění lidské existenci.

KLÍČOVÁ SLOVA:

člověk

konzumní společnost

materialismus

materiální hodnoty

duchovní hodnoty

globální katastrofa

změna

Abstract

This work deals with human, current society and its possible development to the future. First part shows view of human through historical periods and also it tries to find the moment when the human and his self-understanding got worse. Because that moment prepares the way for materialism. Another described issue is the form of current society, important values for people and problems following from those values, for example loneliness. Last part focuses on uselessness of material values and also it tries to show that spiritual values are more important, because there is a spiritual nature in human beings. The part deals with futuristic vision of the future which contains some kind of global disaster like an impulse for all people in the world. The impulse starts sequence of events which leads to the change in our values system and also to better understanding of human existence.

KEY WORDS:

human

consuming society

materialism

material values

spiritual values

global disaster

change